Incipit Encheridion Augusti. Ca. primu

Dici non potest dilectissime fili laurenti. quātū tua erudicōe delecter. quātunq; cupiam te eē sapiētē nō ex eoꝝ numero de quibꝰ dr vbi sapiēs. vbi scriba. vbi ꝯquisitor huius seculi. Nōne stultā fecit deus sapientiā huius mūdi ꝫ ex eoꝝ numero de quibꝰ dictū ē. Multitudo sapientiū sanitas est orbis terraꝝ. ⁊ quales vult eē aplūs quibꝰ dicit. Volo aūt vos sapientes quidez eē in bono. simplices aū in malo. Sicut aūt nemo a se ipō eē. ita etiā nemo a se ipō eē sapiens potest. ꝫ illo illustrante de quo scriptū est. Oīs sapientia a dño deo est.

Hominis autē sapientia pietas est. Habes hoc in libro btī iob. Nam ibi legitur ꝙ ipa sapiētia dixerit hoīni: ecce pietas ē sapientia. Si aūt queras. quā dixeit eo loco pietatē. distinctiꝰ repperies in greco theosebian q̄ ē dei cultus. Dicit enī grece pietas. ⁊ aliter. id est eusebian. quo noīe significatur bonus cultus. quāuis ⁊ hoc p̄cipue referatur ad colend deū. ꝫ nichil ē cōmodius illo noīe quo euidenter dei cultus expressus ē. cū quid eēt hoīs sapientia diceretur. Queris ne aliquid dici breuius: q̄ queris a me ut breuit magna dicātur

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

An hoc ip̄m fortasse t̄ desideras b̄uit̄ apiri · atq
i s̄monē b̄uē colligi quo nā mō sit colēd⁹ de⁹ ·

Hic si rn̄deo · fide · spe · caritate · colend̄ deū iiij
p̄fessur⁹ es b̄ui⁹ h̄ dc̄m eē q̄ vel̄ · ac deiñ
petitur⁹ es ea t̄ b̄uit̄ explicari · q̄ ad singula t̄a
ista ptineāt · q̄d credend̄ · q̄d spandū · q̄d amā
dū sit · Rd̄ cū fecero · ibi erīt oīa illa q̄ in epl̄a tua
q̄rēda posuisti · cui⁹ exēplū si ē penes te · facile ē
ut ea reuoluas ⁊ recolas · si aūt nō ē · ɔmemōrn̄ ·

Vis aūt t̄ ut scribis libꝝ iiij te me x̄colas ·
a me fieri · q̄ encheridion ut dicunt hēas
ut de tuis maīb⁹ n̄ recedat · ɔtinēs postulata ·
q̄d seqn̄dū max̄me · q̄d ꝓpt̄ diuersas p̄ncipalx̄
hereses sit fugiend̄ in q̄tū rō ꝓ religioē ɔtēdat
l̄ q̄d in rōz cū fides sit sola n̄ ɔueīat · l̄ q̄d p̄m q̄d
ultim teneat̄ · q̄ toti⁹ diffinicōis sūma sit · q̄d cer-
tū ꝓp̄umq; si · catholice fūdamētū · Hec oīa q̄ re-
q̄ris ꝓcul dubio scies · diligent̄ sciēdo q̄d credi
q̄d spari dēat · q̄d amari · Hec eī maxīe ȳmo vō
sola in religiōe seqn̄da sūt · His q̄ ɔtra dic̄ ā oī-
no a x̄ noīe alie⁹ ē · ā hētic⁹ · Hec sūt defendēda
rōe l̄ a sēsib⁹ corpis inchoata l̄ ab intelligētia
mētis inuēta · Que āt nec corpeo sēsu expti su⁹
nec mente asseq̄ valui⁹ · nec vale⁹ eis sine vlla
dubitacōe credēda sūt testib⁹ a q̄b⁹ ea q̄ d̄ina
vocari iā meruit scp̄tura ɔfecta ē q̄ ea siue p corpus
siue p aīaz d̄imit⁹ adiuti · l̄ vidē l̄ ec̄ p̄uidē
potuerūt

Cum aūt multū fidei que ꝑ dilcōez opat̄ v
imbuta fuerit mēs. tēdit bñ viuēdo etiā
ad spem ꝑuenire: ubi est scīs ⁊ fidelibus cor-
dibꝫ nota. ⁊ ineffabil̄ pulcritudo. cuius plena
visio est sūma felicitas. Hoc nimiꝝ est qđ re-
quiris quid primū. quid vltimū teneatur. in-
choari fide. teneri spe. ꝑfici caritate. Hec etiaꝫ
ē sūma diffinicōis. certū vero ꝓpriumqꝫ fidei ca-
tholice fundamētū xp̄us est. vi

Fundamentū eī aliud ait aplūs nemo
pōt ponē p̄ter qđ positū est. qđ est xp̄s
ihs. Neqꝫ ideo hoc negare debemus esse ꝓpriū
fundamētū fidei catholice. quia putari pōt ali-
quibꝫ hereticis hoc nobiscū esse ꝯmune. Si eī
diligent̄ que ad xp̄m ꝑtinent cogitent̄. nomi
neten⁹ inuenit̄ xp̄us apđ quoslibꝫ hereticos
qui se xp̄ianos vocari volunt. re ipā vero non
est apđ eos. qđ oñdere nimis longum ē. quō
ꝯmemorāde sūt oēs hereses siue que fuerunt
siue que sunt. siue que potuerūt esse sub voca
bulo cristiano. ⁊ qūa sit hoc veꝝ. ꝑ singulas
quasqꝫ mōstrādū. que disputacō tā multoꝝ
ē voluminū. ut etiā infinita videantur. vii

Tu aūt encheridion a nobis postulas
id ē qđ manu possit astringi. nō qđ ar
maria possit onerare. Vt igitur ad illa tria re
deamus. ꝑ que diximus colenđ deū. fidē. spem

caritatē. facile ē ut dicat. q̄d credend. q̄d spe
rand. q̄d amand sit. ꝫ quēadmod aduersus
eoꝝ q̄ diuersa sētiūt calūnas defendat. opiosi
oris vbeiorisq̄ doctrine ē. que ut hēatur nō bre
ui encheridion man⁹ debꝫ impleri. ꝫ grandi stu

Nam ecce viii dio pectus accendi.
tibi est symbolum ⁊ dn̄ica oracō. Quid
breuius auditur. ⁊ quid legitur. aut quid facili
us memorie ꝯmendatur. ⁊ q̄r enim de peccato g̃
ui ⁊ miseia premebatur gen⁹ humanū. ⁊ diui
na indigebat misericordia gracie dei temp⁹ pro
pheta p̄uidens ait. Et erit. Oīs quicunq̄ inuo
cauerit nomē dn̄i salu⁹ erit. Propt̄ hoc dn̄ica
orō. Sꝫ aplūs cū ad ipām grām ꝯmēdādā. hoc
ꝓpheticū ꝯmēorasset testimoniū. ꝯtinuo sub
iecit. Quomō autem inuocabūt. in quem nō
crediderūt. Propter hoc symbolum in hijs duo
bus tria illa intuere. Fides credit. Spes ⁊ cari
tas orant. Sꝫ sine fide eē non possunt. ac ꝑ hoc
⁊ fides orat. Proptēa quippe dictū est. Quomō
inuocabūt. in quem non crediderunt. ix

Quid aūt sp̄ari pōt q̄d nō credr. ⁊ Porro ali
q̄d etiā q̄d nō sp̄atur credi pōt. Quis nāꝫ
fideliū. penas nō credit impioꝝ. nec tñ sp̄at. Et
q̄squis eas imminē s̄ credit. ac fugaci motu ai
mi exhorrꝫ. rectiꝰ timeī dr q̄ sp̄are. q̄ duo q̄dā
sic distinguēs ait. Liceat sp̄are timēti. Nō aūt

ab alio poeta virgilio quāuis meliore proprie
dictū est. Hūc ego si potui tātū spare dolorem.
Deniq; nōnulli in arte gramatica verbi huiꝰ
vtunt exēplo. ad oñdendā in propriā dcōem
⁊ aiunt. Sperare dixit pro timere. Est itaq; fi-
des ⁊ malaꝝ rerū ⁊ bonaꝝ. q̄ ⁊ bona credunt
⁊ mala. ⁊ hoc fide bona nō mala. Est etiā fides
⁊ p̄teritaꝝ rerū et p̄ñtiū ⁊ futuraꝝ. Credimꝰ
em̄ iā mortuū xp̄m qđ iā preterijt. credimus
sedere ad dextrā p̄ris qđ nūc est. credimus vē-
turꝝ ad iudicandū qđ futuꝝ est. Item fides
⁊ suaꝝ reꝝ est ⁊ aliaꝝ. Nam ⁊ se quisq; credit
aliqñ eē cepisse nec fuisse utiq; sempiternum.
⁊ alia atꝫ alia. nec solū de alijs hoībus multa
que ad religionē ꝑtinent. uerū etiam ⁊ de an
gelis credimꝰ. ¶ Spes aūt nō nisi reꝝ bonaꝝ
ē nec nisi futuraꝝ. ⁊ ad eum ꝑtinentiū. q̄ earū
spē gerere ꝑhibetur. Rue cū ita sint. propt̄ has
causas distinguēda eit fides a spe. sic vōbulo.
ita rōnabili differentia. Nā qđ attinꝫ ad non
vidē. siue que credūtur. siue que spantur. fidei
speiq; ɔmune est. In epistola quippe ad heb.
qua teste vsi sūt illustres catholice regule de-
fensores. fides esse dicta ē. ɔuectio rerum que
nō vident. Quāuis qñ se quisq; non verbis nō
testibꝰ nō deniq; vllis argumētis. ꝫ p̄ñtiū reꝝ
euidētie dic credidisse. hoc ē fidē accōmodasse

non ita videtur absurdū. nō recte reprehēdat
in verbo. eiq; dicatur. Vidisti ḡ non credidisti
Vnde putari pōt nō ɔsequens esse ut nō videa
tur res quecunq; cū creditur. Sz melius hanc
appellamus fidem quam diuina eloquia docu
erūt. earz scilicz rerū que non videntur. De spe
quoq; apostol⁹ ait. Spes que videtur nō ē spes
Quod enī videt quis. quid sperat. Si autem
quod nō videmus. speramus. p patientiam
exspectamus. Cū ergo bonis bona futura esse
creduntur. nichil aliud q̄ spantur. Iam de
amore quid dicam. sine quo fides nichil pdest
Spes vero sine amore non potest esse. Deniq;
ut ait apostolus iacobus. Et demones credūt
ꝛ cōtremiscūt. nec tamen sperant vel amant.
sed potius quod nos speram⁹ ꝛ amamus cre
dendo venturum esse formidāt. Propter qd
beatissim⁹ apostolus paulus vas dilectōnis
fidem que p dilectionem operatur. approbat
atq; fideliter ɔmendat. que vtiq; sine spe nō
potest esse. Proinde nec amor sine spe est. nec
sine amore spes. nec vtrumq; sine fide.

X.

Cum ergo queritur. quid credē
dum sit. quod ad religionem ptineat
non natura rerum ita rimanda est. quemad
modum ab eis quos greci phisicos vocant.
nec metuendum est quēadmodū ab eisdem.

ne aliquid deuiet. si de numero elementorum de
motu atque ordine. et defectibus sydeorum de figura
celi. de naturis et generibus animalium. fruticum. lapidum.
fontium. fluminum. montium. de spaciis locorum
et temporum. de signis imminentium tempestatum. et aliis
sequentibus de hiis rebus quas illi vel inuenerunt
vel inuenisse se estimant. xpianus ignoret. quia
nec ipsi reperierunt omnia tanto excellentes inge
nio flagrantes studio. habundantes otio. et que-
dam humana coniectura inuestigantes. quod vero
historica experientia perscrutantes. et in eis que
se inuenisse gloriantur. plura opinantes potius quam

Satis est xpiano rerum creatarum. xi. scientes
causam siue celestium. siue terrestrium. siue vi
sibilium. siue inuisibilium. non nisi credere bonitatem crea
toris. quia est vnus deus et verus. nullamque esse natu
ram. que non aut ipse sit aut ab ipso. eumque esse tri
nitatem. patrem scilicet et filium a patre genitum. et spiritum sanctum
ab eodem patre et filio procedentem. sed vnum eundemque spiritum

Ab hac summe et equa. xii. et patris et filii
liter et incommutabiliter bona trinitate crea
ta sunt omnia: nec summe. nec equaliter. nec incommu
tabiliter bona. sed tamen bona etiam singula. simul vero
vniuersa bona valde. quia ex omnibus consistit vniuersita
tis quedam admirabilis pulcritudo. xiii.

In qua etiam illud quod malum dicitur bene ordina
tum et loco suo positum. eminentius commendat

bō ut magis placeāt ⁊ laudabiliora sint dum
ꝯpantur malis. Nez eī deus omp̄s. ⁊ qđ etiā in
fideles fatent̄ tecū cui sūma ptās cū sūme bonꝰ
sit ullomō sineret mali eē aliquid in opibꝰ suis
n̄ usqꝫ adeo op̄s eēt ⁊ boꝰ ut bn̄ faceret ⁊ de ma
lo. Quid ē aūt aliud qđ malū đr. n̄ priuacō bo
ni. Nā sicut corpibꝰ aīaliū nichil ē aliud morb̄
⁊ vulneribꝰ affici q̄ sanitate p̄uari. neqꝫ eī id
agitur cū adhibetur curatio. ut mala illa q̄ me-
rāt. id est morbi ⁊ vulnera hinc recedant ⁊ ali
bi sint. ꝫ vtiqꝫ ut nō sint. nō eī vlla substātia.
ꝫ carnalis sb̄stātie viciū ē. vulnus aut morbꝰ
cū caro sit ip̄a sb̄stantia ꝓfecto aliqđ bonū est
cui accidūt ista mala. id est priuacōnes eius
boni qđ đr sanitas. ita etiā animoꝝ quecunqꝫ
sūt vicia. naturaliū sūt p̄uacōes bonoꝝ. Que
cū sanantur nō aliquo transferuntur. ꝫ ea que
ibi erāt. nusquā erūt. quando in illa sanitate

Nature igr̄ xiiij. non erunt.
oēs. qūo naturaꝝ ꝓrsus oīm cōditor
sūme bonꝰ ē. bone sunt. Sꝫ qr nō sic̄ eaꝝ ꝯditor
summe ⁊ incōmutabilr̄ boē sunt ideo in eis ⁊ mi
nui bonū ⁊ augeī pōt. Sꝫ bonū minui malū est.
quāuis quātūcunqꝫ minuatur. remaneat ali
quid. necesse est. si ad huc nature ē vn̄ natura
sit. Nez eī si qualiscūqꝫ ⁊ qn̄tulacūqꝫ natura ē:
ꝯsumi bonū qđ natura ē n̄ ⁊ ipsa ꝯsumatur pōt.

Merito quippe natura incorrupta laudatur.
Porro si ⁊ incorruptibil' sit que corrũpi oino
non possit. multo ẽ proculdubio laudabilior
cũ vero corrũpit'. ideo malũ est eius corruptio
qꝛ eã qualicunqꝫ priuat bono. Nã si nullo mõ
priuat. nõ nocet: nocet aũt adimẽdo bonum.
Ruãdiu itaqꝫ natura corrũpitur. inest ei bonũ
quo priuetur. ac ꝑ hoc si nature aliquid rema
nebit. ꝙ iam corrũpi nequeat. profecto natu
ra incorruptibil' erit. ⁊ ad hoc tam magnũ bo
nũ corruptio nõ ꝑueniet. ac si corrumpi nõ de
sinet. nec bonũ vtiqꝫ hr̃e desinet. quo eã possꝫ
priuare corruptio. Ruã si penitus totãqꝫ ꝯsũp
serit. ideo nullũ bonũ inerit. qꝛ natura nulla e-
rit. Ruo circa bonũ ꝯsumere corrupcõ nõ põt.
nisi ꝯsumẽdo naturã. Oĩs eĩ natura bonũ est.
magnũ. si corrũpi nõ põt. ꝑuũ si põt. Negari
tñ bonũ eẽ. nisi stulte atꝫ in ꝑite ꝓrsus nõ põt
Rue si corrupcõe ꝯsumit'. nec ipã corrupcõ re
manebit. nulla vbi eẽ possit subsistẽte natura

AC ꝑ hoc nullũ est qđ dr malũ: si ·xv·
nullum sit bonũ. Sꝫ bonum omĩ malo
carens. integrum bonum est. Cui vero inest
malum viciatũ vel viciosum bonũ est. nec ma
lum vnquã põt eẽ vllum. vbi ẽ bonum nullũ
Vñ res mira ꝯficit'. ut qꝛ oĩs natura inquãm
natura est bonum ẽ. nichil aliud dici videatur

cū viciosa natura mala eē dr nisi malū eē qd bo
num ē. nec malū esse nisi qd bonum ē. quo oīs
natura bonum ē. Nec rs aliqua mala eēt. si rs
ipa que mala ē natura nō eēt. Non igr pōt eē
malū nisi aliqd bonū. Qd cū dici videatur ab
surde. conectio tñ racōcinacōis huiꝰ velut in
euitabilit nos ꝯpellit hoc dicē. Et cauendū est
ne incidamꝰ in illam sentētiam propheticam
vbi legitur. Ve hijs q̄ dicūt ꝙ bonū ē malū. ⁊
qd malum ē bonū. qui dicunt tenebras lucem.
⁊ lucē tenebras. qui dicūt dulce amaꝝ. ⁊ ama-
rum dulce.

xvi.

Et tñ dñs ait. Malus hō de malo thezau
ro cordis sui ꝓfert mala. Quid ē malꝰ
hō. n̄ mala natura. ꝙ hō natuā ē. Porro si ali
qd bonꝰ hō ē. ꝙ natura ē. q̄d ē malꝰ hō n̄ malū
bonū. Tñ cū duo ista discernimꝰ inuenimꝰ nec
ideo malū ꝙ hō ē. nec ideo bonum ꝙ iniquus
ē. ꝫ bonū. ꝙ hō. malū. ꝙ iniquus. Quisquis ḡ
dicit malum est hoīem eē. aut bonum ē iniqū
esse. ipse incidit in propheticā istam sententiā.
Ve illis qui dicunt ꝙ bonum est malum. ⁊ ꝙ
malum est bonum. Opus enī dei culpat ꝙ ē ho-
mo. et laudat vicium hoīs qd est iniquitas.
Omnis itaqꝫ natura ⁊ si viciosa est. inquantū
natura est bona ē. inquātū vicōsa ē mala est.

Qua propter in hijs contrarijs que bona et mala vocantur illa dialeticorum regula deficit qua dicunt. Nulli rei duo simul inesse contraria. Nullus enim aer simul est lucidus et tenebrosus. nullus cibus aut potus simul est dulcis et amarus. nullum corpus simul vbi album. ibi et nigrum. nullum simul ibi deforme vbi formosum. Et hoc in ac pene in multis in omnibus contrarijs reperitur. ut in re vna simul esse non possint. Cum igitur bona et mala nullus ambigat esse contraria. non solum simul esse non possunt. sed etiam mala omino sine bonis et nisi in bonis esse non possunt: quamuis bona sine malis esse possint.

Potest enim bonum vel angelus non esse iniustus. iniustus autem non potest esse nisi bonum vel angelus. et bonum est quod homo. bonum quod angelus. malum quod iniustus. Et hec duo contraria ita simul sunt. ut si bonum non esset. prorsus nec malum esse potuisset. quia non modo vbi consisteret sed vnde oriretur corruptio non haberet. nisi esset quod corrumperetur. quod nisi bonum esset nec corrumpetur. quoniam nichil est aliud corruptio quam boni exterminatio. Ex bonis igitur mala orta sunt. et nisi in aliquibus bonis non sunt. nec erat vnde oriretur vlla mali natura. Nam si esset inquantum natura esset: profecto bona esset. et aut incorruptibilis natura magnum esset bonum. aut etiam natura corruptibilis nullo modo esset nisi aliquod bonum. quod bonum corrumpendo

posset ei nocere corrupcō. xix

Sed cū mala ex bonis orta esse dicimus nō putetur hoc dn̄ice sententie refragari qua dicit. Non pōt arbor bona fructus malos facere. Non pōt eni sicut veritas dicit vua colligi de spinis. quia nō pōt vua nasci de spinis. ꝫ ex bona terra ⁊ vites nasci posse videm⁹ ⁊ spinas. ⁊ eodē modo tanq̄ arbor mala frcūs bonos. id ē opa bona non pōt facere mala volūtas. ꝫ ex bō hoīs natura oriri volūtas ⁊ bō pōt ⁊ mala. nec fuit ꝓrsus vn̄ p̄mitus oriretur volūtas mala. n̄ ex āgeli ⁊ hoīs natura bō qd̄ ⁊ ipē dn̄s in eodē loco vbi de arbore ⁊ fructib⁹ loq̄batur. apertissime on̄dit. Ait eni. Aut facite arborem bonam ⁊ fructum eius bonū. aut facite arborem malā. ⁊ fructum eius malū. satis admonens ex arbore quid̄ bona malos. aut ex mala bonos nasci fruct⁹ nō posse: ex ip̄a tamē terra cui loquebatur vtramq; oriri posse arborem.

Que cū ita sint quando xx nobis maronis ille versus placz. Felix qui potuit rerum congnoscere causas. Non nob̄ videatur ad felicitatē ɔseqn̄dam ꝑtinere si sciam⁹ cās magnorū in mūdo corpaliū motuū. q̄ abditissimis natuē sinib⁹ occulunt̄. vn̄ tremor terris q̄ in maria alta tumescūt obicib⁹

ruptis rursusq; in seipā residunt equora. ⁊ ce
tera hmōi: ꝫ bonaꝝ ⁊ malaꝝ reꝝ causas nosse
debemus. Et id hatten⁹ quaten⁹ eas homini
in hac vita erroribꝫ erūmnisq; plenissima. ad
eosdē errores ⁊ erūpnas euadendas nosse
cōceditur. Ad illā quippe felicitatē tendendū
est: vbi nulla quatiamur erumpna. nullo er
rore fallimur. Nam si cause corpaltū motionū
noscende nobis eeñt. nullas magis nosse q̄
nr̄e valitudinis deberemus. Cū vero eis igno
ratis medicos querim⁹. quis nō videat ꝙ de
secretis celi ⁊ terre nos lateat quāta sit pacīa

Quamuis eī error xxi nesciendo.
quāta possum⁹ cura cauend⁹ sit. nō so
lū in maioribꝫ. veꝝ etiā in minoribꝫ rebus. nec
n̄ reꝝ ignorātia possit errari. nō est tñ ꝯseqñs
ut cōtinuo erret quisquis aliquid nescit. ꝫ q̄s
quis se existimat scire qd̄ nescit. ꝓ vero q̄ppe
approbat falsum. qd̄ erroris ꝓpriū est. Verū
tñ in qua re quisq; erret. inter est plurimum
Nā in vna eademq; re ⁊ nescienti sciens. ⁊ errā
ti nō errans. rcā racōne ꝓponitur. In diuers
aūt rebꝫ. id est cū iste sciat alia. ille alia. ⁊ iste
utiliora. ille min⁹ vtilia. l' etiā noxia. quis nō
in eis que ille scit. ꝑferat ei nescientē. Sūt em̄

Iqued̄ que nescire q̄ scire melius sit. xx
Tem nō null' errare profuit aliqñ. ij.

ß in via pedū non in via moꝝ. Nā nobis ipsis ac
cidit ut in quodā biuio falleremur ut non ire
mus p eum locum ubi opperiens transitū no
strū donatistaꝝ maꝰ armata subsederat. atꝫ
ita factū est. ut eo quo tendebamus p deuium
circuitum veneimus. ꝯgnitisqꝫ insidijs eorum
nos errasse gratularemur. atqꝫ inde grās age
remus deo. Ruis ergo sic erret ut viatorem er
rantē non erranti latroni ꝓponere dubitaue
rit. Et fortasse ideo apud illū sūmum poetā lo
quens quid̄ miſ amator. Vt vidi inquit perij
ut me malus abstulit error. quō ē ⁊ error boꝰ
q̄ nō solū nichil obsit veꝝ etiā prosit aliquid

Sed diligētiꝰ ·xxiij·
considerata veritate cum nichil aliud
sit errare q̄ꝫ verum putare quod falsum est.
falsūqꝫ qd̄ verum est. vel certū hr̄e pro incerto
incertū vero pro certo. siue falsum siue sit verū
idqꝫ tā sit in aio deforme atꝫ indecēs q̄ꝫ pulchꝝ
⁊ decoꝝ esse sentimꝰ. l' in loquēdo l' in assenti
endo. est. est. non. nō ꝓfecto ⁊ ob hoc ip̄m vita ē
ista misera qua viuimus. qd̄ ei nonnumq̄ꝫ ut
nō amittatur error ē neccārius. absit ut tal' sit
vita illa vbi ē aīe nr̄e ip̄a veritas vita. vbi ne
mo fallit. fallitur nemo. Hic aūt hoīes fallūt. ⁊
fallūtur. miseriores qꝫ sūt cum mētiendo fallūt
quam cum mentientibꝰ credendo falluntur.

Vsq; adeo tñ racōnabil' natura refugit falsita
tē. ⁊ quātū pōt deuitat errorē. ut falli etiā no
lint quicūq; amant fallē. Nō em̄ sibi q̄ mentit̄
videtur errare. ꝫ aliū in errorē mittere creden
tem sibi. ⁊ in ea re quidē nō errat quā mētien
do ꝯtegit. si nouit ipē quid verꝝ sit. ꝫ in hoc falli
tur qd̄ putat sibi suū nō obeē mēdaciū. cū ma
gis facienti q̄ patienti obsit om̄e peccatū. Ve
rū hic difficillima ⁊ latrebrosissima gignitur
questio. de qua iam grādē libꝝ cū rñdendi ne
cessitas nos vrgeret absoluimꝰ. vtrū ad offi
ciū hoīs iusti aliqñ ꝑtineat mentiri. .xxiiij.

Nonnulli em̄ eo usq; progrediūtur. ⁊ vt
peierare ⁊ de rebꝰ ad dei cultū ꝑtinētibꝰ.
ac de ipā dei natura falsū aliquid dicere. non
unquā bonū ꝑiūq; opus eē ꝯtendāt. Michi
aūt videtur eē peccatū oē mendaciū. ꝫ multū
intereē quo aīo. ⁊ quibꝰ rebꝰ quisq; mentiat̄.
Non em̄ sic peccat ille qui ꝯsulendi. quō ille q̄
nocendi voluntate mentitur. aut vero tm̄ no
cet qui viatorez mentiendo in diuersum iter
mittit. quātū ille qui viā vite mendacio fallē
te deprauat. Nemo sane mentiens iudicādꝰ
est. qui dicit falsū qd̄ putat verū. qūo quātū
in ipō est nō fallit ipē. ꝫ fallit̄. Non itaq; mēda
cij. ꝫ aliqñ temeritatis arguendus est. qui fal
sa incaucij credit. aut pro veris habꝫ. potiꝰ q;

econtrario quātū in ipō ē ille mentitur qui dic̄
verū qd̄ falsū putat. Quātū enī ad animū eius
attinz. qr non hoc qd̄ sentit dicit: nō verū dicit
quāuis inueniat̄ eē verz qd̄ dicit. nec ullo mō
liber est a mendacō. qui ore nesciens verz loq̄
tur. sciens aūt volūtate mentitur. Non ꝯside
ratis itaqz rebus ip̄is de quibus aliquid dicit̄
ꝫ sola intencōne dicentis. melior est q̄ nesciēs
falsū dicit. quō id verū putat. q̄ qui mentiēdi
animū sciens gerit. verū nesciens eē qd̄ dicit
Ille namqz aliud nō hz in animo aliud in vbo
Hinc vero qualecunqz sit p seip̄m qd̄ ab eo d̄r
aliud tn̄ clausū in pectore. aliud in lingua prō
ptū est qd̄ malū ē propriū mentientis. XXV

In ip̄arz aūt que dicūtur ꝯsideracōe rerz. tantū
inter ē qua in re quisqz fallat̄ siue mētiat̄. ut
cū falli q̄ mētiri mi⁹ sit malū q̄tū ptinz ad hoīs
uolūtatē: tn̄ lōge sit tolerabili⁹ in hijs q̄ a reli-
gione sūt se iūcta mētiri. q̄ in hijs sine quorz fi
de l' noticia d̄s coli nō pōt falli. ut ī pluribꝰ ap
quirēti lucidi⁹ inuestigabit̄. qd̄ ut illustret̄ ex-
ēplis. intueam̄ q̄le sit si q̄spiā dū mētit̄ viuē n̄
tiet aliq̄ mortuū. ⁊ alius dū fallit̄ credat iterz
x p̄m post quālibz longa tpa moriturz. Nonne
illo mō mētiri. q̄ isto mō falli inꝯpabilr̄ p̄stat
multoqz minoris mali est in illū errorē aliquē
inducere q̄ in istū ab aliquo inducitur. XXVI

In quibusdā ꝯ rebus magno · in quibu- xxvi
sdā puo · in quibusdā nullo malo · in quibusd'
nō nullo bono fallimur. Nam magno malo fal
litur hō cū hoc nō credit qđ ad vitā eternā: vel
hoc credit qđ ad mortē ducit eternā. Paruo
aūt malo fallit' · qui falsū ꝓ vero approbando
incidit in aliquas molestias tpales. quibꝫ tñ
non adhibita fidelis sapientia ꝯuertit eas in
usum bonū · l' uti si quisquā bonū hoiem putā do
qui malus est · ab eo patiatur aliquid mali: q̄
vero malum hominē ita bonū credit ut nichil
ab eo mali patiatur · nullomō fallit' · nec in eū
cadit ipā ꝓphica detestacō · ve illis qui dicūt
ꝙ bonū est malū · ⁊ ꝙ malū est bonū. De ipis
em̄ rebus quibꝫ hoies mali sunt · nō de hoibus
dictū intelligend' est. Vñ qui adulteriū dicit
bonū · recte arguit' illa ꝓphica voce · Qui vero
ipm hoiem dicit bonū quē castū putat ⁊ nescit
adulteriū · nō in doctrina rerꝫ bonarꝫ ⁊ malarꝫ
ꝫ in occultis humanorꝫ fallitur morꝫ: vocans
eū bonum · in quo putat eē ꝙ nouit bonū · ⁊ di-
cens malū adulteriū ⁊ bonū castum · ꝫ hūc bo-
nū dicens nesciendo adulteriū nō esse castū
Porro si ꝑ errorem euadit quisqꝫ ꝑniciem sic
supius dixi nobis in itinē ꝯtigisse · etiā aliqd
boni homini errore ꝯfertur. Sꝫ cū dico i quibu
sdā rebus nullo malo aliquē · l' nullo etiam

bono falli. nō ip̄m errorem dico nullū malū
l' nullū bonū. ꝫ malū quo nō venitur. vel bo
num quo venitur errando. id est ex ipō erro
re quid nō cueīat. l' quid proueniat. Nam
⁊ ipē p seip̄m error. aut magnū in re magn̄
vel puum in re pua. tn̄ semp ē malū. Quis
enī nisi errans malum neget. approbare
falsa pro veris. aut improbare vera pro fal
sis. aut hr̄e certa pro incertis. aut incerta
pro certis. Sꝫ aliud est bonum hominē pu
tare qui malus est qd̄ est erroris. ⁊ aliud ē
ex hoc malo aliud malum nō pati si nichil
noceat hō malꝰ q̄ putatus ē eē bonus. Itēqꝫ
aliud ē ip̄am viā putare q̄ nō ē ip̄a. ⁊ aliud
ē ex hoc erroris malo aliquid boni cōsequi
velut ab insidijs malorū hoīm liberari.

Nescio sane vtrū xxvij
Netiā eiusmodi errores cū hō de malo
homine bene sentit quāuis sit nesciēs. aut
pro eis que per sensus corpis capimus oc
currūt nobis similia que spiritu tanq̄ cor
pore. aut corpore tanquā spiritu sentiunt̄
quale putabat eē beatus apostolus petrus
quando se existimabat visum videre repē
te de claustris ⁊ vinculis liberatus per ange
lum sanctum. aut in ipsis rebus corporeis
leue putatur esse qd̄ asperū est. vel dulce qd̄

amaꝝ. aut bñ olere qđ putriđ ē. aut tona
re cū reda tñsit. aut illū eē hoīez cū alius sit.
qñ duo simillimi sibi sūt qđ in geminis sepe
ɔtingit. vñ ait quiđ. ille gratusqꝫ parētibꝫ
error ⁊ cetera talia etiā pccā dicenda sint.
Hec questio nodosissiā que hoīes acutissiōs
achademicos torsit. nūc m̄ enodanda susce
pta est vtrū aliquid sapiens debeat appro
bare ne incidat in errorē. si ꝓ veris appro
bauerit falsa. cū oīa sicut affirmāt vel occl
ta sint vel incerta. Vnde tria cōfeci voluīna
in inicio cōuersionis mee. ne impedimento
nob essꝫ que tanq̄ in ostio ɔtradicebat. Et
vtiqꝫ fuerat remouenda desperacō inuemē
de veritatis. que illoꝝ viđr argumētacōibꝫ
roborari. Apud illos ḡ oīs error putatur
eē pccm. qđ vitari nō posse ɔtendūt. nisi oīs
suspendatur assentio. Errare quippe dicunt
eū quisquis assentit̄ incertis. nichilqꝫ certū
eē in hominū visibꝫ ꝓpt̄ indiscretā similitu
dinē. falsi etiā si qđ videtur forte sit verū. acu
tissimis quidē. ꝫ imprudētissimis ɔflictōibꝫ
disputāt. Apud nos aūt iustus ex fide vi
uit. At si tollatur assentio fides tollitur. quia
sine assencōne nichil creditur. ⁊ sūt vera q̄
uis nō videant̄. que nisi credātur ad vitam
beatā que non n̄ eterna est nō pōt ꝑueniri.

Cum istis vero vtrũ loqui debeamus igno
ro· qui nõ solum victuros in eternũ· ꝫ etiã i
pñtia se viuere nesciũt· immo nescire se di
cũt qđ nescire nõ pñt. Neqꝫ enĩ quisquã fi
nitur se nescire viuere· qñ quidẽ si non viuit
nõ põt aliquid ł nescire· quõ nõ solũ scire.
verũ etiã nescire viuentis est. Sꝫ videlicet
nõ assentiendo ꝙ viuant carere sibi erroẽ
videntur cũ etiã errando cõuincantur viuẽ
quõ nõ põt qui nõ viuit errare. Sicut ergo
nos viuere nõ solũ verũ ꝫ etiã certũ ẽ· ita ve
ra ⁊ certa sũt multa quibꝫ nõ assentiri absit
ut sapĩa potiꝰ ꝙ demẽtia noĩanda sit. xxviij
In q̃busdꝫ aũt rebus· nichil int̃est ad capes-
sendũ regnũ dei vtrũ credantur an non· vł
vtrum vera siue sint siue putentur· an falsa
In hijs erraẽ· id ẽ aliud ꝓ alio putaẽ nõ ar
bitrand̃ ẽ eẽ pc̃cm· ã si ẽ minimũ eẽ atꝫ leuis-
simũ. Postremo q̃lecũqꝫ illđ ⁊ q̃ntũcunqꝫ
sit· ad illã viã nõ ꝑtinꝫ qua imꝰ ad deũ· que
via fides ẽ cristi· que ꝑ dilcõeꝫ opatur. Neꝫ
eĩ ab hac via deuiabat ingeminis filijs gra
tus ille parentibꝫ error· aut ab hac via de
uiabat apostolus petrꝰ quãdo se existimãs
visũ videre aliud pro alio sic putabat· ut a
corporꝫ imaginibus in q̃bꝫ se eẽ arbitrabat̃
vera in q̃bꝫ erãt corpa nõ dinoscẽt nisi cum

ab illo angelus per quem erat liberatus ab
scessit. l' ab hac via deuiabat iacob pr̄iarch.
qn̄ viuentē filiū a bestia credebat occisum.
In hijs atq; huiusmōi falsitatib; salua fide
que in dn̄m nob' est fallimur. ⁊ via non relic
ta que ad illū nos ducit erramus. Qui er
rores etiā si peccata nō sunt. tn̄ in mal' hui⁹
vite deputandi sūt. q̄ ita sb'iecta sūt vaītati.
ut approbentur hic ꝓ veris falsa. respuant'
vera pro falsis. teneantur incerta pro certis
Quāuis enī hec ab ea fide absint. ꝑ quā verā
certāq; ad eternā btitudinē tendim⁹ ab ea
tn̄ miseia non absūt in qua adhuc sumus.
Nullomō quippe falleremur in aliquo vel
animi vel corpis sensu. si iā vera illa atq; per
fecta felicitate frueremur. xxix

Porro aūt omē mendāciū ideo dicen
dū est eē peccatū. qꝛ homo non solum
qn̄ scit ipē ꝙ verū sit. ꝫ etiā si qn̄ errat ⁊ falli
tur. sicut homo hoc dz loqui qd' animo geit.
siue sit illud verꝝ. siue putetur ⁊ non sit. Ois
aūt qui mentitur cōtra id qd' animo sentit.
loq̄tur volūtate fallēdi. Et vtiq; v̄ba ꝓptēa
sūt instituta nō ꝑ que se inuicē hoīes fallāt.
ꝫ ꝑ que in alterius quisq; noticiam cogita
cōes suas ꝓferat. Verbis ergo vti ad falla
ciā. nō ad id ꝙ sunt instituta peccatū est.

Nec ideo vllum malū putandū est nō
eē peccatū. qꝛ possumus alicui aliqñ ꝓ
desse mentiendo. Possumꝰ enī ⁊ furando ali
cui prodesse si paup cui palā datur sentit cō
modū. et si diues cui clam tollitur nō sentit
incōmodū. Nec ideo tale furtū quisquam di
xerit nō esse peccatum. Possumus ⁊ in adul
terādo prodesse si aliqua nisi ad hoc ei ꝯsen
tiatur apareat amando moritura. ⁊ si vixe
rit penitendo purganda. Nec ideo peccatū
negabitur tale adulterium. Si autem nob
merito placet castitas. quid offenditur veri
tas. ut propter alienā vtilitatē illa nō uio
letur adulterādo. ⁊ violetur ista mentiēdo
Plurimū quidem ad bonū profecisse hoīnes
qui nō nisi pro salute hoīnis mentiūtur. nō
est negādum. sed in eoꝝ tali profectu mei
to laudatur. vel etiā temporalit̄ remunera
tur beniuolētia nō fallatia. Rue ut ignosca
tur satis est nō ut etiā predicetur. maxime
in heredibus testamēti noui quibꝰ dr. sit in
ore vestro ē. ē. nō. nō. qd̄ enim amplius ē
a malo est. Propt̄ quod malū quia subre
pere in hac mortalitate nō desinit. etiā ipsi
coheredes x̄ dicūt. dimitte nob debita nrā

His itaqꝫ ꝓ b̄uitatis nec̄itate trac xxxi
tatis. qm̄ cāe sūt ꝯgnoscende rerum

bonaꝝ et malaꝝ. quantū vie satis est que
nos ducat ad regnū. ubi erit vita sine mor
te. sine errore veritas. sine ꝑturbacōne felici
tas. Nequaq̄ dubitare debemus rerū q̄ ad
nos ꝑtinent bonaꝝ cām nō eē nisi bonitatē
dei. malaꝝ vero ab immutabili bono deficiē
tē boni mutabilis volūtatē. p̄us angeli. ho

Hoc primū xxxij minis postea.
est creture racōnalis malū id est pri
ma priuacō boni. deinde iam etiam nolenti
bus sb̄intrauit ignorātia rerū agendaꝝ. ⁊
ꝯcupīa noxiaꝝ quibꝫ comites sb̄inferuntur
error ⁊ dolor. Rue duo mala qn̄ imminētia
sentiuntur ea fugitantis animi motꝰ vocat̄
metus. Porro animꝰ cū adipiscitur cōcupi
ta. quāuis ꝑnicōsa vel inania. qūo id erro
re non sentit. vel delectacōne morbida vinci
tur. vana etiaꝫ leticia vētilatur. Ex hijs mor
borū non vbertatis. ꝫ indigētie tanq̄ fon
tibꝫ oīs miseria nature racōnal' emanat. xxxiij

Que tamē natura in mal' suis non po
tuit amittē beatitudīs appetitū. veꝝ
hec mala ꝯmunia sūt hominū ⁊ angeloꝝ ꝓ
sua malicia dn̄i iusticia dampnatoꝝ. Sed
homo hꝫ ⁊ penā ꝓpriā. qua etiā corpis mor
te punitꝰ ē. Mortis ei quippe suppliciū dn̄s
ꝯminatus fuerat si peccaret sic eū munerās

libero arbitrio. ut tñ regeret impio. terrēt
exitio. atq; in paradisi felicitate tanq̄ in um
bra vite vñ iusticia custodita in meliora cō
Hinc post scēderet collocauit. xxxiiii
pccm̄ exul effectus stirpē quoq; suā
quā peccando in se tanq̄ in radice viciauāt
pena mortis ⁊ dāpnacōis obstrnxit. ut quic-
quid ꝓlis ex illo ⁊ simul dampnata ꝑ quā
peccauāt cōiuge. ꝑ carnalē ꝯcupiāz. in qua
inobedientie pena similis retributa est nas-
ceretur. traheret originale peccatū. quo tra
heretur per errores doloresq; diuersos ad
illud extremū cū desertoribꝫ angel' vl' vici
atoribꝫ ⁊ possessoribꝫ ⁊ cōsortibꝫ suis sine fi
ne suppliciū. sic ꝑ vnū hoīez pccm̄ intrauit in
mund. ⁊ ꝑ pccm̄ mors. ⁊ ita in oēs hoīes per
tñsiuit in quo oēs pccāuerūt. Mundū q̄ppe
appellauit eo loco aplūs vniuersū genus
humanū. ita ḡ se res habebat. xxxv
Iacebat in malis vel ec̄ voluebatur. ⁊ de ma
lis in mala p̄cipitabatur totiꝰ hūani gn̄is
massa dāpnata. ⁊ adiūcta parti eoꝝ q̄ pec
cauerunt angl'oꝝ luebat impie desercōnis
dignissimas penas. Ad irā quippe dei ꝑtinz
iustā quicq̄d ceca ⁊ indomita ꝯcupia faciūt
libent' mali. ⁊ q̄cquid manifestis aptisq; pe
nis patiūtur inuiti ñ sane creatoris desistēte

bonitate. ⁊ malis angelis sb̄ministra ē vitā
uiuacēq; pōntiā. que sb̄ministracō si aufera
tur interibūt. ⁊ hominū quāuis de ꝓpagie
viciata dāpnataq; nascentiū formare semi
na. ⁊ animare ⁊ ordinare membra. ꝑ tpoꝝ
etates. ꝑ locorū spacia vegetare sensus. ali
menta donare. Melius eī iudicauit de mal'
bn̄facere q̄ mala nulla esse ꝑmittere. Et si
quidē in melius hoīm reformacōnem nullā
ꝓrsus eē voluisset. sicut impioꝝ nulla ē an
gelorū. Nonne merito fieret ut natura que
deum deseruit. que preceptū sui creatoris qd̄
facillime custodire posset sua male vtens
potestate calcauit. atq; transgressa ē q̄ in se
sui creatoris imaginē ab eius lumine ꝯtuā
citer auersa violauit que salubrē seruitutē
ab eius legib⁹ male libero abrupit arbitrio
vniuersa in eternū desereretur ab eo ⁊ ꝓ suo
merito penā penderz sempiternā. Plane ita
faceret si tantū iustus nō etiā misericors eēt
suāq; indebitā misericordiā multo euidēti⁹
in indignoꝝ poti⁹ liberacōe monstraret. xxxvi

Angelis igr̄ aliquib⁹ impia superbia
deserentib⁹ deū ⁊ in huius aeris ymā
caliginem de supbia celesti habitacōne de
iectis. residuus numerus angeloꝝ in eterna
cum deo beatitudine ⁊ sanctitate ꝑmansit.

Neq; enī ex vno angelo lapso atq; damp
nato ceteri ꝓpagati sunt. ut eos sicut homi
nes originale malū obnoxie successionis vi
culꝰ obligaret. atq; vniuersos traheret ad de
bitas penas. ſ; eo q̄ dyabolꝰ factus ē elato
cū socijs impietatis. et ipa cū eis elacōne ꝓ
strato. ceteri pia obedientia dño cohesērūt
accipientes etiam qđ ipsi non habuerunt
certam scientiam qua eēnt de sua sempiter
na et nunquam casura stabilitate securi.
Placuit itaq; vniuersitatis creatori atq;
moderatori deo ut quoniā non tota multi
tudo angeloꝝ deum deserendo perierat. ea
que perierat in perpetua perdicōne rema
neret. Rue autem cum deo illa deserente
perstiterat. de sua certissime congnita sem
per futura felicitate secura gauderet.

Alia vero creatura xxxvij
racōnalis que in hominibꝰ erat quo
niam peccatis atq; supplicijs ⁊ originalibꝰ
⁊ proprijs tota peierat. ex eius parte repa
rata quod angelice societati ruina illa dya
bolica minuerat suppleretur. Hoc enim pro
missum est resurgentibus sanctis. ꝙ erunt
equales āgelis dei. Ita superna iherusalem
mat̄ nostra ciuitas dei nulla ciuiū suorū nu
merositate fraudabit̄ aut vberiori ec̄ copia

fortasse regnabit. Nec enī numerū aut sanc
torū hoīm aut immūdorꝝ spūum l' demonū
nouimus. in quorꝝ locū succedentes filij scē
mr̄is que sterilis apparebat in terris in ea
pace de qua illi ceciderūt sine vllo tpis termi
no pmanebunt. Sz illorꝝ ciuiū numerus. si
ue qui est siue qui futurus est in cōtempla
cōne ē eius artificis qui vocat ea que non
sūt tanq̄ ea que sunt: atqz in mensura ⁊ nu
mero. ⁊ pondere cūcta dispoīt. Verꝝ hec ps
gn̄is hūani cui liberacōez deus regnumqz p
misit eternū. Numquid meritis operꝝ suorꝝ
repari pōt. Absit. Quid enī boni opari pōt
perditus. nisi quantū fuerit a pdicōne libera
tus. Nunquid libero voluntatis arbitrio. ⁊
hoc absit. xxxviij

Nam libero arbitrio male vtens hō. ⁊
se pdidit ⁊ ip̄m. Sicut eī qui se occidit. utiqz
viuendo se occidit. ꝫ se occidendo nō viuit.
nec seip̄m poterit resuscitare cū occiderit ita
cū libero peccaretur arbitrio. victore peccato
amissum ē ⁊ liberꝝ ar. A quo eī quis deuictꝰ
est. huic ⁊ seruus addictus ē. Petri apl'i ē
ista sm̄a. Que cū vera sit. qualis queso pōt
serui addicti lib'tas eē nisi qn̄ eū peccaē dele
ctat. Liberalit' enī ſuit. qui sui dn̄i volunta
tem libent' facit. ac p hoc ad peccandū liber

qui peccati seruus ē. Vñ ad iuste faciendū
liber nō erit. nisi a peccato liberatus eē iusti
cie cepit seruus. Ipā est vera libertas. ppt
recti facti leticiā. simul ⁊ pia ꝓuitus ppt pce
pti obedientiā. Sz ad benefitiū ista libtas
vñ erit hoī ad dicto ⁊ vendito. nisi redimat
cuius illa vox est. Si vos filius liberauerit
tūc vere liberi eritis. Qd antequ fieri in hoīe
incipiat. quō quisquā de libero arbitrio in
bono gloriatur ope. qui nō dum est liber ad
opandū bñ. nisi se vana supbia flatus extol
lat. Quā cohibet apostolus dicēs. Grā sal
ui facti estis p fidem. xxxix

Et ne ipām sibi saltē fidē sic arroga
rent. ut nō intelligent diuinitus eē
datā. sicut idē aplūs alio loco dicit se ut fi
delis eēt misericordiā ɔsecutū. hic q̄ adiun
xit ⁊ ait. Et hoc nō ex vob. ꝫ donū dei est. nō
ex opibꝫ. ne forte quis extollatur. Et ne pu
tarentur fidelibus bona de futura opa. Rur
sus adiecit. Ipsius eni sumus figmentū cre
ati in xpō ihu in opibꝫ boīs q̄ p̄parauit deus
ut in ill' ābuleꝰ. Tc̄ g̊ efficim̄ vē libei cū deꝰ
nos fingit id ē format ⁊ creat. nō ut hoīes
qd iam fecit. ꝫ ut boī hoīes simus. qd nunc
gracia sua facit ut simus in xpō noua crea
tura ꝑm qd dictū est. Cor mundum crea in

me deus. Nez enī cor eius quātū ptinet ad
naturā cordis hūani. nouū iā creauerat deꝰ
Tem ne quisquā ꝛ si nō de opibꝫ de ipō xl
glorietur volūtatis arbitrio tanq̄ ab ipō in
cipiat meitū. cui tanq̄ debitū reddatur pre
miū bene opandi. audiat ipa libertas eundē
grē preconē dicētem. Deus ē enī qui opat
in nobis. ꝛ velle ꝛ opari pro bona volūtate
Et alio loco. Igitur nō volentis neqꝫ curren
tis. ꝫ miserentis ē dei. dū ꝓcul dubio si hō eiꝰ
ē etatis ut racōe iam vtat. non possꝫ corde
credere. spare. diligē. nisi velit. nec peruenī
re ad palmā superne vocacōis dei nisi volū
tate cōcurrerit. Ruomō ergo nō volentis
neqꝫ currentis. nisi quia ꝛ ipā voluntas sic
scriptū est a dño ꝑparatur. Alioquī. si ꝓpte
rea dictū est. Non volentis neqꝫ currentis
ꝫ miseṅtis dei. qꝛ ex vtroqꝫ fit. id ē ꝛ volun
tate hoīs. ꝛ miseicordia dei. ut sic dictū acci
piamus. nō volētis neqꝫ currentis. ꝫ miseṅ
tis dei ē. tanq̄ diceretur. nō sufficit sola volū
tas hoīs si nō sit etiā misicordia dei. non ḡ
sufficit sola mīa si nō sit etiā volūtas hoīs.
ac ꝑ hoc si recte est dictū. nō volentis hoīs.
ꝫ miseṅtis ē dei. qꝛ id voluntas hoīs sola ñ
implet. cur nō ecōtrario recte dr. nō miseṅ
tis dei. ꝫ volentis ē hoīs. quia id mīcordia

dei sola non implet. Porro si nullus cristia⁹
dicere audebit nō miserentis dei ꝫ volentis
est hoīnis ne apostolo aptissime ꝯtradicat
Restat ut proptēa recte dictū intelligatur.
non volentis neqꝫ currentis. ꝫ miserentis ē
dei. ut totū detur deo qui hoīs bonā volūtatē
ꝛ preparat adiuuandū. ꝛ adiuuat prepa
randū. Precepit enī bona volūtas hoīnis
multa dei dona. ꝫ nō oīa. Rue aūt nō prece
dit ipa in eis est ꝛ ipsa. Nam vtrunqꝫ legit̄
in sanctis eloquijs. ꝛ miseicordia eius p̄ue
niet me. ꝛ miseicordia eius subsequetur me
Nolentē preuenit ut velit. volētē subsequit̄
ne frustra velit. Cur enī ammonemur orare
pro inimicis nr̄is utiqꝫ nolentibꝫ bene viuē
nisi ut deus opetur in illis ut velint. Jtemqꝫ
cur admonemur petere ut accipiamus nisi
ut ab illo fiat quod volumus a quo factū
est ut velimus. Oramus ergo pro inimicis
nr̄is. ut mīa dei preueniat eos sic̄ preuenit
nos. Oramus aurē pro nob̄ ut mīa ei⁹ sb̄se
Tenebatur itaqꝫ ¶ quatur nos.
iusta dampnacōe gen⁹ hūam ꝛ oēs
erāt ire filij. de q̄ ira scp̄tū ē qm̄ oēs dies nr̄i
defecer̄t. et in ira tua defecim⁹. anni nr̄i sicut
aranea meditabūtur. De q̄ ira dic̄ etiā iob.
Hō natus ex muliere b̄uis vite ꝛ plen⁹ ire.

de qua ira dicit ⁊ dn̄s ih̄s. Qui credit in fi
liū h̄z vitā eternā. qui aūt nō credit in filio
nō habebit vitā eternā. ꝫ ira dei manz sup
ip̄m. Non ait veniet. ꝫ manet. Cū hac q̄ppe
oīs hō nascitur. Vnde dicit aplūs. Fuimus
ei ⁊ nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. In hac
ira cū eēnt hoīes ꝑ originale peccatū. tanto
grauius ⁊ perniciosius. quanto maiora et
plura insuper addiderēt. nccarius erat medi
ator. hoc est recōciliator. qui hāc irā sacrifi
cij singularis cuius erant vmbre oīa sacrifi
cia legis ⁊ ꝓpharꝫ oblacōne placaret. Vn̄
dicit aplūs. Si ei cū inimici essemus recōci
liati sumus deo per mortē filij ei⁹. multo ma
gis recōciliati nūc in sanguine eius salui ei
mus ab ira per ip̄m. Cū autē deus irasci d̄r n̄
eius significatur ꝑturbatio. qual' ē in aīmo
irascentis hoīs. ꝫ ex humanis motib⁹ trans-
lato vocabulo. vindicta eius que non nisi
iusta ē ire nomē accepit. Rd̄ ergo per medi
atorem recōciliamur deo. accipim⁹ spm̄ scm̄
ut ex inimicis efficiamur filij. quotqd' enī
spū dei aguntur. hij filij dei sūt. hec est grā
dei per ih̄m xp̄m dn̄m nostrum. xlij

De quo mediatore longū est. ut quā
ta dignū est tanta dicantur. quam
uis ab homine digna dici nō possint. Quis

eni hoc solū cōgruētibꝫ verbis explicet. qđ
verbū caro factū ē ⁊ habitabit ī nob. ut cre
deremus in dei pr̄is oīpotentis vnicū filium
natū de spū scō ⁊ virgine maria. Ita verbū
quippe caro factū ē a diuinitate carne susce
pta. nō in carnē diuinitate mutata. Carnē
quippe hic hoīem debemus accipe. a parte
totū significante locucōe. sicut dictū ē. quō
ex opibꝫ legis nō iustificabitur oīs caro. id
ē oīs hō. Nam nichil humane nature in illa
suscepcōne fas ē dicere defuisse. ꝫ nature hu
mane ab omī peccati nexu libere omīmodo.
Non qualis de vtroqꝫ sexu nascitur ꝑ ꝯcupi
scentiā cū obligacōe delicti cuius reatus per
regeneracōem diluitur. ꝫ qualē de virgine
nasci oportebat. quem fides matris non li
bido conceperat. quoniam si vel nascente
corrumperetur eius integritas. iam nō ille
de virgine nasceretur. eumqꝫ falso quod ab
sit natū de virgine maria tota cōfiteretur ec
clesia. que imitans eius mr̄em cottidie pa
rit membra eius. ⁊ virgo est. Lege si placet
de virginitate sancte marie meas litteras
missas ad illustrem virū quem cum honore
Pac dilectōne nomino volusianum. xliij
Proinde cristus ihesus dei filiꝰ ē ⁊ deꝰ
⁊ hō. deꝰ ante oīa secula. homo in nr̄o seculo

deus qꝛ dei verbū. deꝰ ei erat verbū. homo
aūt. quia in vnitate persone accessit verbo
aīa racōnalis ⁊ caro. Quo circa inquātū ds
est ipē ⁊ pr̄ vnū sunt. inquātū autē homo ē.
pr̄ maior est illo. Cum ei vnicꝰ esset dei filiꝰ
nō grā ꝫ natura. ut eēt plenus etiā grā fac
tus est ⁊ hoīs filius. Idem ipē est vtrunqꝫ
ex vtroqꝫ vnus xp̄us. quia cū in forma dei
essꝫ. nō rapinā arbitratus ē ꝙ natura erat
id ē esse equalis deo. Exmaniuit aūt se acci
piens serui formā. nō amittēs vel minuēs
dei formā. ac ꝑ hoc ⁊ minor ē factus. ⁊ māsit
equalis. vtrumqꝫ vnus sicut dictū est. sed
aliud ꝓpt̄ verbū. aliud ꝓpt̄ hoīem ꝓpt̄ ver
bū equalis pr̄i. ꝓpt̄ hominē minor. ⁊ vnus
dei filius. idēqꝫ hoīs filius. Vnus hominis
filius. idēqꝫ dei filius. non duo dei filij deus ⁊
hō. ꝫ vnus dei filius. deus sine inicio. homo a
certo initio dn̄s nr̄ ihs xp̄us. xliiij

Hic oīno grādit̄ ⁊ euident̄ grā dei ꝯmē
datur. Quid ei natura hūana in hoīe
xp̄o meruit. ut in vnitate ꝑsone vnici filij
dei. singularit̄ esset assumpta. Que bona vo
lūtas. cuius boni ꝓpositi studiū. Que bona
opa p̄cesserūt quibꝰ merētur iste hō ut vna
fieret ꝑsona cum deo. Nunquid antea fuit
homo. ⁊ hoc ei singulare bn̄ficiū p̄stitum ē.

ut singulariter promereretur cum deo iste
hō vna fieri psona. Nempe ex quo hō esse
cepit. nō aliud cepit eē q̄ dei filius idemq;
hoīnis filius. ⁊ hic vnicus. ⁊ ppt deū verbū
qd illo suscepto verbū caro factum est vtiq;
deus. ut quēadmodū ē vna psona quilibz
homo aīa scz racōnalis ⁊ caro. ita sit cristus
vna psona verbū ⁊ hō. Vñ nature huma
ne tanta gloria. nullis precedentibꝫ meitis
sine dubio gratuita. nisi qꝛ magna hic ⁊ so
la dei grā fideliť ⁊ sobrie ɔsiderātibꝫ euidenť
ostenditur ut intelligāt homines p eandē
graciam eius se iustificari a peccatis. per
quam factum ē ut hō cristus nullum habē
posset peccatum. xlv

Sic ⁊ āgelus matrem eius salutauit
quando ei futurū annuntiauit hunc
partū. Aue inquit grā plena. Et paulo post
Inuenisti ait graciam apud deum. Et hec
quidem gracia plena. et inuenisse graciam
apud deum dicitur ut domini sui immo om
nium dñi mater esset. De ipō aūt xpō ihesu
Johannes euangelista cum diceret. Et ver
bū caro factū ē. ⁊ habitabit in nob. et vidiꝰ
inquit gloriā eius gloriam quasi vnigeniti
a pr̄e. plenū gr̄e ⁊ veitatis. Qd aūt ait. Ver
bum caro factū est. hoc ē plenū gr̄e. ⁊ q ait

gloriam vnigeniti a pr̄e. hoc ē plenū verita
tis. Veritas quippe illa vnigenit⁹ dei fili⁹
nō grā ꝫ natura. Gr̄a suscepit hominē tāta
vnitate ꝑsone. ut idem etiam essꝫ filius ho
minis. Idē namqꝫ ihs xp̄us filius dei vnige
nitus. id est vnicus dn̄s nr̄ natus ē de spū
sancto. ⁊ maria virgine. Et vtiqꝫ spūs scūs
dei donum ē. qd̄ quidē ipsū ē equale donanti
Et ideo deus est etiā spūs scūs. pr̄e filioqꝫ n̄
minor. Et hoc ergo qd̄ de spū scō est. scd̄m
hoīem natiuitas cristi. quid aliud q̄ ipsa
grā demonstratur. Cū enī virgo quesisset
ab angelo quomō fieret ꝙ ei nūtiabat qn̄
quidē illa virū nō ꝯgnouisset. Rn̄dit ange
lus. Spūs scūs supueniet in te. ⁊ virtus al
tissimi obumbrabit tibi. Ideoqꝫ qd̄ nascet̄
ex te sanctū. vocabitur filius dei. Et ioseph
cū vellet eam dimittere suspicatus adulte
ram quam sciebat nō de se grauidā. Tale
rn̄sum ab angelo accepit. Noli timere acci
pere mariam ꝯiugem tuā. qd̄ enī in ea natū
est. de spū scō est. id ē qd̄ tu eē de viro alio
suspicaris de spū sancto est. xlvi

Nvmquid tn̄ ideo dicturi sumus pr̄eꝫ
hois xp̄i eē spm̄ scm̄. ut deus pr̄ ver
bum genueit. ⁊ spūs scūs hominē. ex qua
vtraqꝫ sb̄stātia xp̄us vnus esset ⁊ dei pr̄is

filius secūdū verbū. ⁊ spiritus sancti filius
secudū hoīem. qđ eum spūs scūs tanquam
pat̄ eius de matre virgine genuisset. Quis
hoc dicere audebit. Nec opus est ostendē
disputādo quanta alia sequantur absurda
cum hoc ip̄m iam ita sit absurdū. ut nulli⁹
fidei aures id valeant sustinere. Proinde
sicut ɔfitemur dn̄s nr̄ ihesus cristus qui de
deo deus. hō aūt natus de spū sancto ⁊ ma
ria virgine vtraq; sb̄stantia diuina scilicet
⁊ hūana fili⁹ ē vnicus dei pr̄is oīpotētis de
quo ꝓcedit spūs scūs. Quō ḡ dicimus xp̄m
natum de spū scō si nō eū genuit spūs scūs.
An quia fecit eū. quia dn̄s noster ihesus cri
stus inquantū deus est oīa ꝑ ipsū facta sūt.
Inquantū aūt homo est. ⁊ ipē factus est. sic
aplūs dicit. Factus ē ex semine dauid ſm
carnē. Sz cū illā creaturā quā virgo cōcepit
et peperit. quamuis ad solam ꝑsonam filij
ꝑtinētē tō trinitas fecerit. neq; eni sepabilia
sunt opa trinitatis. cur in ea facienda sol⁹
spūs scūs noīatus est. An ⁊ qn̄ vnus triū
i aliquo ope noīatur. vniuersa opari t̄nitas
intelligr̄. Ita vero ē. ut exēplis doceri pōt.
ſ nō ē in hoc diuti⁹ immorand̄. Illd̄ ei mouz
quō dictū sit. natus de spiritu sancto. cū fili⁹
nullo mō sit spūs scī. Nez ei qz mūdū istū fec

deus dici eum fas est dei filium. aut eū natū
de deo. ꝫ factū. vel creatū. l' ꝯditū. l' institutū
ab illo. vel si quid hmōi recte possumus di
cere. Hic ergo cū ꝯfiteatur natus de spū scō.
⁊ maria virgine. quō non sit filius spūs. s.
⁊ sit filius virginis marie. cū ⁊ de illo ⁊ de il
la natus sit explicare difficile ē. Procul du
bio quippe nō sic de illo ut de pr̄e. sic autem
de illa ut de mr̄e natus est. Non igitur ꝯce
dend' ē. quicquid de aliqua re nascitur. cōti
nuo eiusd' rei filiū esse nuncupandū. Vt ei
omittā alit' de hoīe nasci filiū. alit' capillum
alit' pediculū. lūbricū. quoꝝ nichil ē filius.
ut ḡ hee omittā. qūo tante rei deformit' ꝯpa
rātur. certe qui nascuntur ex aqua ⁊ spū scō
nō aque filios eos recte dixerit quispiam.
ꝫ plane dicuntur filij dei pr̄is. ⁊ mr̄is eccie.
Sic ḡ natus est de spū scō filius dei pr̄is. nō
spūs sci. Nam ⁊ illud qd' de capillo ⁊ de cete
ris diximus ad hoc tantū valꝫ ut ammone
amur. non omē qd' de aliquo nascitur etiā
filiū eius de quo nascitur posse dici. sicut ñ
oēs qui dicūtur filij alicuius ꝯsequens est.
ut etiā de illo nati eē dicantur. sicut sūt qui
adoptantur. Dicuntur etiā filij gehenne. nō
ex illa nati. ꝫ in illam prepati. sicut filij reg
ni preparantur in regnum. xliij

Cum itaq; de aliquo nascitur aliquid
et nō eo mō ut sit filius. Nec rursus
oīs q̄ dr̄ filiꝰ de illo sit natus. cuiꝰ dr̄ filius.
ꝓfecto modus iste quo natus ē xp̄s de spū
sancto non sicut filius. et de maria virgine
sicut filius. insinuat nobis grām dei qua ho
mo nullis precedentibus meritis in ipō exor
dio nature sue quo eē cepit. verbo dei copu
laretur in tantam ꝑsone vnitatem ut idem
ipē esset filius dei. qui filius hominis. et fili
us hominis. qui filius dei. ac si in nature hu
mane suscepcōe fiēt quodmō ipā grā illi hoī
naturalis q̄ nullū pccm̄ possz admittē. Que
ꝓptēa grā ꝑ spm̄ scm̄ fuerat significanda
qr̄ in se ꝓprie sic ē deꝰ. ut dicatur ec̄ donū dei
vn̄ sufficienter loqui ꝑlongū ē. si aūt id fieri
Nō potvalde prolixe disputacōis ē. xlviii
Nulla igr̄ volūtate carnal' ꝯcupīe semi
natꝰ siue ꝯceptꝰ. et ideo nullū pccm̄ origina
liter trahens. dei quoq; grā verbo p̄ris vnige
nito nō grā filio. ꝫ natura in vnitate ꝑsone
modo mirabili atq; ineffabili coniunctus
atq; concretus. et ideo nullum peccatum et
ipse ꝯmittēs. tn̄ propter similitudinē carnis
pccī in q̄ venerat dictus ē et ipe pccm̄ sacrifi
candus ad diluenda pccā. In veteri q̄ppe
lege pccā vocabātur sacrificia pro peccatis.

Qd' vere iste factus est. cuius erant vmbre
illa. Hinc apostolus cū dixiss; obsecramus
pro cristo recōciliamur deo. ɔtinuo sbiūxit
atz ait. eū qui nō nouerat peccatū. pro nob
fec̄ peccatū. ut nos simus iusticia dei in illo.
Nō ait ut in q̄busd' mendos codicibꝫ legr̄.
Js q̄ nō nouerat peccatū pro nobis peccatū
fecit. tanq̄ pro nob xp̄us ipē peccauerit. sed
eum qui non nouerat peccatū id est xp̄m ꝓ
nob pecc̄m fec̄ ds cui recōciliati sum9. hoc est
sacrificiū pro peccatis. ꝑ qd recōciliari vale
Ipse est ḡ pecc̄m xlix remus.
ut nos iusticia nec nostra ꝫ dei. nec
in nob ꝫ in ipō. sicut ipē pecc̄m nō fuū ꝫ nr̄m.
nec in se ꝫ in nob ɔstitutum similitudinem
carnis peccati in qua crucifixus ē demōstra
uit. Vt qūo pecc̄m ei non inerat. ita quo
dāmodo peccato moreretur dū moritur car
nis in qua erat similitudo peccati: ut cū scd'm
vetustatē peccati nunq̄ ipē vixisset. nostrā
ex vetei morte qua in peccato mortui fuera9
reuiuiscentem vitā nouā. sua resurrectōne
signaret. Ipsū est qd in nob celebratur ma
gnū baptismatis sacramentū. ut quicunq
ad istam ꝑtinent grām moriant̄ pecc̄o. sicut
ipē pecc̄o mortuus eē dr. quia mortuus est
carni. hoc est pecc̄i similitudini. ⁊ viuant a

lauachro renascendo sicut ipē a sepulchro
resurgēdo quālibꝫ corpis etatē gerāt.

A Paruulo enī recens nato. vsqꝫ ad de
crepitū senē. sicut nullus ꝓhibendꝰ
est a baptismo. ita nullus ē q̄ nō pccō mori
atur in baptismo. Sꝫ ꝑuuli tantū originali
maiores aūt etiā hijs oībꝫ moriunt̄ pccīs q̄-
cunqꝫ male viuendo addiderūt ad illd̄ qd̄
nascendo cōtraxerūt.

Sed ideo etiam mori plerumqꝫ peccato
dicuntur. cum proculdubio non vni
ꝫ multis peccatis oībusqꝫ moriūtur quecū-
qꝫ iam propria cōmiserunt. vel cogitacōne
vel locucōe vel opere. quia etiā ꝑ singularē
numerum pluralis numerus significari so
let. Sicut ait ille. Vterumqꝫ armato milite
cōplent. quamuis hoc multis militibus fe
cerint. Et ī nostris litteris legitur. Ora ḡ ad
dn̄m ut auferat a nob̄ serpētē. Nō ait serpē
tes quos patiebatur populus ut hoc dicerꝫ
ꝛ innumerabilia talia. Cum vero ꝛ illud o-
riginale vnū plurali numero significatur.
cū dicimus in remissionē peccatorum bapti
zari paruulos nec dicimus in remissionem
peccati. illa econtrario est locutio qua per
pl̄alē significat̄ numerꝰ singular̄ sic̄ in eu-
angelio hero de mortuo dr. Mortui sunt qui

querebāt animā puei. ut dictū est mortuus est. Et in exodo. Fecerūt inquit sibi deos aureos. cū vnū vitulum feceint tantū. de quo dixerūt. Hij sūt dij tui israhel. qui eduxerūt te de terra egipti. ⁊ hic pluralē ponentes

Quāuis etiā lij pro singulari. illo peccato vno qđ ꝑ vnum hominē intrauit in mundū ⁊ in oēs hoies ꝑtransijt ꝓpter qđ etiā ꝑuuli baptizantur. possint intelligi plura peccata: si vnum ipm in sua q̄si menbra singula diuidatur. Nā ⁊ superbia ē illic qꝛ hō in sua potius esse. q̄ in dei pōtate dilexit. ⁊ sacrilegiū qꝛ deū non credidit. ⁊ homicidiū. qꝛ ipē se p̄cipitauit in mortē. et fornicacō spūalis. qꝛ inteḡtas mentis hūanc serpentina ꝑsuasione corrupta est. ⁊ furtum. qꝛ cibos ꝓhibitos vsurpatus est. ⁊ auaricia. qꝛ plus q̄ illi sufficere debuit appetiuit. ⁊ si quid aliud in hoc vno admisso diligenti ꝯsideracōe inueniri pōt. liij

Parentū quoqꝫ pc̄cis paruulos obligari. nō solum primoꝝ hoīm. ꝫ etiā suoꝝ de quibꝫ ipi nati sūt. non improbabilit̄ dr. Illa quippe diuina sentētia. Reddam pc̄ca pacrū in filios eoꝝ. tenet eos vtiqꝫ anteqū ꝑ regn̄acōeꝫ ad testamētū nouum incipiant ꝑtinē. Rđ testametum ꝓphabatur.

cū dicētur ꝑ ezechielez nō accepturos filios
pccā patrū suoꝝ. nec vlterius futurā in isrl
parabolā istā. pr̄es manducauerūt vuam
acerbam. ⁊ dentes filiorum obstupuerunt.
Ideo eni in quisqz renascitur. ut soluatur in
eo quicquid est peccati cū quo nascitur. Nā
peccata que male agendo cōmittuntur pos-
sunt penitendo sanari. sicut etiā post baptis-
mū fieri videmus. ac ꝑ hoc nō est instituta
regeneracō. nisi quia viciosa est generatio
vsqz adeo ut etiā de legittimo matrimonio
procreatus dicat. In iniquitatibꝫ cōceptus
sū. ⁊ in pccis mr̄ mea in vtero me aluit. Nez
hic dixit. in iniquitate vel peccato cum ⁊ hoc
recte dici posset. ꝫ iniquitates ⁊ pccā dicere
maluit. qꝛ ⁊ in illo vno qđ in oēs hoīes per
tr̄nsijt. atz tā magnū ē ut eo mutaretur ⁊ cō
uerteretur in nccitatē mortis natuā hūana
repiūtur sic sup̄ disseruiꝰ plura pcca. ⁊ alia
parentū q̄ ⁊ si nō pn̄t ita mutare naturā. tn̄
reatu obligāt filios. n̄ g̃tuita grā ⁊ mia dei
Sed de pccis alioꝝ pn̄tū liiij subueiat
quibus ab ipō adam vsqz ad patrē
suū ꝑ geitoribꝫ vl gn̄atoribꝫ suis quisqz suc
cedit. non immerito disceptari potest. vtrū
omnibus malis actibus ⁊ multiplicatis de
lictis originalibus qui nascitur implicetur:

ut tanto peius quãto posterius quisq; nascatur. An ꝓptẽa deus in terciam ⁊ quartã generacõem de pccis parentum eoꝝ posteris ꝯminetur. quia irã suam qñtum ad ꝓgñatorũ culpas ptinet. nõ extẽdit vlteius moderacõe miseracõis sue. ne illi quibꝫ grã regeneracõis nõ cõfertur. nimia sarcina in ipsa sua eterna dampnacõe premerent̃ si cogeñtur ab initio gñis hũani oĩm precedẽtium parentum suoꝝ originalit̃ pcca ꝯtrahere. ⁊ penas pro eis debitas pendẽ. an aliud aliquid de re tanta in scripturis sanctis diligẽtius prescrutatis atq; tractatis valeat vel nõ valeat reppiri temẽ affirmaẽ nõ audeo.

Illud tñ vnũ pccm qđ tã lv
magnũ in loco ⁊ habitu tante felicitatis admissum est. ut in vno hoĩe originalit̃ atꝫ ut ita dixerim radicabilit̃ totũ genꝰ humauũ dampnaretur nõ soluitur ac diluit̃. n̄ p vnũ mediatorem dei et hoĩm. hominem xp̄m ihm qui solꝰ potuit ita nasci ut ei opꝰ

Non enim re lvi nõ esset renasci. nascebant̃ qui baptismate iohãnis baptizabãtur. a quo ⁊ ipẽ baptizatus est. ꝫ quodã precursorio illiꝰ ministerio qui dicebat parate viam dño. huic vni in quo solo renasci poterãt parabãtur. Hꝰ eĩ baptismũ

ē·nō in aqua tantū sicut fuit iohānis·verū
etiā in spū scō·ut de illo spū regenētur·quis-
quis in xpm̄ credit·de quo xp̄s generatus
regeneracōe nō eguit. Vñ vox illa patris
que sup baptizatū fcā ē. Ego hodie genui te
nō vnū illū tpis diē quo baptizatus est·sed
immutabilē eternitatis oñdit·ut illū hoiez
ad vnigeniti psonā ptinē monstraret. Vbi
eni dies nec hesterni fine inchoatur·nec ini
tio crastini terminatur·semp hodiernus ē.
In aqua ergo baptizari voluit a iohāne·ñ
ut eius iniquitas vlla delētur·ꝫ ut magna
eius ɔmēdaētur hūilitas. Ita q̄ppe nichil
in eo baptismū qd̄ abluerz·sic mors nichil
qd̄ puniret inuenit·ut dyabolus veritate
iusticie·nō violentia potestatis oppressus
ꝛ victꝰ·qm̄ ip̄m sine vllo pcci merito iniq̄ssi
me occiderat·p ipsū iustissiē amittēt quos
pcci merito detinebat. Vtrūqz igitur ab illo
id ē baptismū·et mors certe dispēsacois cā
nō miseranda necitate·ꝫ miserāte potiꝰ volū
tate susceptū ē·ut vnus pccm̄ tollerz mūdi
sic vnꝰ pccm̄ misit i mundū·hoc ē in vniuersū
Nisi q̄ ille vnus vnū lvij geꝰ humam̄
pccm̄ misit i mūdū·iste vero vnꝰ nō
solū vnū illd̄ ꝫ cūcta simꝫ abstulit q̄ addita
inuenit·vñ dicit aplūs. Non sicut p vnum

peccātē. ita ē ⁊ donū. Nam iudiciū quidē ex
vno in ꝯdempnacōem. grā aūt ex multis de-
lictis in iustificacōem. q̄ vtiq; illd vnū qd
originalit̄ trahitur. etiā si solum sit obnoxi
os facit dampnacōe. grā vero ex multis de
lictis iustificat hoīem. qui pret̄ illud vnum
qd cōmunit̄ cū oībus originalit̄ traxit. sua
q̄ꝫ ꝓpria multa ꝯmisit. lviij

Verūptn̄ q̄ paulo post dicit sic̄ ꝑvni⁹
delictum in oēs hoīes ad ꝯdempnati
onē. ita ⁊ ꝑvnius iusticiā in oēs hoīnes ad
iustificacōem vite. satis indicat ex adā ne
minem natū nisi dampnatione detineri. et
neminē n̄ in xp̄o renatū a dāpnacōe liberari

De qua ꝑvnū hoīem pena. ⁊ lix
ꝑvnū hoīem grā. cū locutus fuiss; qn̄
tū ille epistole sue loco sufficē indicauit. de
inde sacri baptismatis in cruce xp̄i grāde mis-
teriū ꝯmēdauit. eo modo ut intelligam⁹ ni
chil aliud esse in xp̄o baptismū nisi mortis x̄
similitudinē. nichil aūt aliud. mortē xp̄i cru
cifixi. n̄ remissionis peccati similitudinē. ut
quēadmod̄ in illo vera mors est facta. sic in
nob̄ vera remissio peccatoꝝ. ⁊ q̄admod̄ in il
lo vera resurrectō. ita in nobis vera iustifi
cacō. Ait eni. Quid ḡ dicem⁹. Permanebi⁹
in peccato. ut gracia habūdet. Dixerat eni

supi⁹ vbi habūdauit pccm̄. sup habūdauit
grā. ⁊ ideo questionē sibi ipē ꝓposuit. Vtrū
propt̄ habundātiā grē ꝯsequendā in peccō
sit ꝑmanend. ꝫ rn̄dit. absit. atꝫ adiecit. Si
mortui sumus pccō. quō viuem⁹ in illo. de
inde ut ostenderet mortuos nos esse pec
cato. An ignoratis inquit. qm̄ quicūqꝫ bap
tizati sumus in cristo ihesu. in morte ipsius
baptizati sumus. Si ergo hinc ostendimur
mortui esse peccato. quia in morte cristi bap
tizati sumus. profecto ⁊ paruuli qui bapti
zantur in cristo. peccato moriuntur. quia in
morte ipsius baptizantur. Multi enim exce-
pto dictum est. Quicunqꝫ baptizati sumus
in cristo ihesu. in morte ipsius baptizati su⁹
Et ideo dictum est ut probaretur mortuos
nos esse peccato. Cui autem peccato paruu
li renascendo moriuntur. nisi quod nascen
do traxerunt. Ac per hoc etiā ad ipōs perti
net qd̄ sequitur dicēs. Consepulti ei sumus
illi ꝑ baptismū in morte. ut q̄admod̄ surre
xit xp̄s a mortuis ꝑ gloriā patris. ita ⁊ nos
in nouitate vite ambulemus. Si enī ꝯplan
tati facti sumus similitudini mortis ihesu. si
mul ⁊ resurrectionis erimus. hoc scientes
qꝛ verus hō noster simul crucifixus ē ut eua
cuetur corp⁹ pcc̄i ut ultra nō ꝑuiam⁹ peccō.

Qui enim mortuus est. iustificatus ē a pcc̄o
Qui autē mortui fumus cū xp̄o. credim⁹ q̄
simul viuemus cū illo. scientes quia xp̄s re
furgens a mortuis. iam nō moritur. et mors
illi ultra nō dn̄abitur. Quod ei mortuus est
pcc̄o. mortuus ē semel. qd̄ autē viuit. viuit
deo. Ita ⁊ vos existimate vosmetipōs mor
tuos quidē esse peccato. viuentes aūt deo in
xp̄o ihu. Hinc ei ꝓbare ceperat nō eē nob̄ ꝑ
manend̄ in pcc̄o. ut grā habūdaret. ⁊ dixe
rat. Si mortui fumus pcc̄o. quomō viuem⁹
in eo. Atq; ut on̄deret nos eē mortuos pcc̄o
sb̄iecit. An ignoratis. qūo quicunq; bapti
zati fumus in xp̄o ihu. in morte ipsi⁹ baptiza
ti fumus. Sic itaq; totū locū istū cōclusit ut
cepit. Mortē quippe xp̄i sic insinuauit. ut ec̄
ipsū mortuū dicēt peccato. Cui pcc̄o nisi car
nis. In qua erat nō pccm̄. ꝫ similitudo pcc̄i.
⁊ ideo noīe appellatur pcc̄i. Baptizatis ita
q; in morte x̄ in qua nō solū maiores. verū
ec̄ puuli baptizant̄. Ait. Sic ⁊ vos id ē quē
admod̄ xp̄us sic ⁊ vos existimate vos mor
tuos eē pcc̄o. viuētes aūt deo in xp̄o ihu lx

Quicquid igr̄ gestū est. in cruce cristi
in sepultura. in resurrectōe tercio die.
in ascensione in celū. ⁊ in sede ad dexterā pa
tris. ita gestū ē. ut de hijs rebus nō mistice

tantū dc̄is. ꝫ etiā gestis ꝯfiguraretur vita
x̄ana q̄ hic geritur. Nā ꝓpt̄ eius crucē dc̄m ē
q̄ aūt x̄ fūt. carnē suā crucifixerūt cū vicijs ⁊
ꝯcupiscētijs: ꝓpt̄ sepulturā. cōsepulti ei fuꝰ
xp̄o ꝑ baptismū in mortē. ꝓpt̄ resurrectōē
ut quēadmod̄ xp̄s resurrexit a mortuis ꝑ glo-
riā p̄tris. ita ⁊ nos in nouitate vite ābuleꝰ
ꝓpt̄ ascēsionē in celū sedēq; ad dexterā pa
tris. Si autē resurrexistis cū xp̄o q̄ furfū fūt
querite vbi xp̄s ē ad dexterā dei sedēs. que
furfū sunt sapite nō que sup terrā. Mortui
ei estis. ⁊ vita vrā abscōdita ē cū xp̄o in deo
Am vero ꝙ de xp̄o ꝯfitem̄ futurꝫ qm̄ de celo vē
turꝰ ē viuos ⁊ mortuos iudicaturꝰ. nō ꝑtinꝫ
ad vitam nostrā que hic geritur. ꝙ nec in
rebꝰ gestis eius est. sed in fine seculi geren
dis. Ad hoc ꝑtinet qd̄ aplūs secutus adiū
xit. Cum xp̄us apparuerit vita vrā. tunc ⁊
vos apparebitis cū illo in gloria. lxii

gestis

Duobꝰ aūt modis accipitur qd̄ vi
uos ⁊ mortuos iudicabit. siue ut vi
uos intelligamus. quos hic nō dum mortu
os ꝫ adhuc in carne ista viuētes inventurꝰ
ē aduētꝰ eiꝰ mortuos aūt q̄ de corpe p̄usquā
veniat exierūt l' exituri sunt. siue viuos iustos
mortuos aūt iniustos. qm̄ iusti q̄ꝫ iudicabūt̄
Aliqn̄ ei iudiciū dei ponit̄ in malo. vn̄ ē illd̄

Qui aūt male egerūt in resurrectōez iudicij
resurgēt: aliqñ in bono. sm illud. Deꝰ in no
mīe tuo saluū me fac. ⁊ in virtute tua iudica
me. Per iudiciū quippe fit ipa bonoꝝ operꝝ
maloꝝqꝫ discretio. ut liberandi a malo. nō
pdendi cū malis. boī ad dexterā segregent.
Propt qd ille clamat. Iudica me deus. ⁊ qd
dixerit velut exponens. ⁊ discerne causam
meā inquit de gente non sancta. lxiij
Cum aūt de ihu xpō filio dei vnico dño
nro qd ad breuitatē ɔfessionis ptinet dixe
rimus. adiūgimꝰ ⁊ ɔuenit sic credere nos
et in spm̄ scm̄. ut illa trinitas impleatur q̄
deus ē. Deinde sancta ɔmemoratur ecclesia.
Vnde datur intelligi racōnalē creaturaꝫ ad
ihrl'm liberā ptinentē post ɔmemoracōem
creatoris. id est sūme illius trinitatis fuis-
se sbdendā. qūo quicquid de hoīe xpō dictū
est. ad vnitatē psone vnigeniti ptinet. Ita-
qꝫ rectus ɔfessionis ordo poscebat. ut trini
tati sbiungeretur eccīa tanq̄ habitatori doꝰ
sua. ⁊ deo templū suū. ⁊ cōditori sua ciuitas
q̄ tota hic accipienda est. non solū ex pte
qua peregrinatur in terris a solis ortu vsqꝫ
ad occasū laudās nomē dñi. ⁊ post captiui
tatē vetustatis cātans cāticū nouū. verum
etiam ex illa que in celis semp ex quo ɔdita

est cohesit deo. nec vllũ malũ sui casus exp
ta ẽ. Nec in scĩs angelis btã pfistit. ⁊ sue pti
pẽgrinãti sic oz opitulatur. qꝛ vtraqꝫ vna
erit ꝯsorcõ eternitatis. ⁊ nũc vna ẽ vinculo
caritatis. q̃ tõ instituta est ad deũ colendũ
Vnde nec tõ nec vlla ps eius vult se coli ꝓ
deo. nec cuiq̃ eẽ deus ptinenti ad templũ dei
qđ edificatur ex diis. quos facit nõ factus
deus. ac p hoc spũs scũs si creatura nõ crea
tor esset ꝓfecto creatura racõnalis eẽt. ipsa
ẽ enĩ sũma creatura: ⁊ ideo in regula fidei nõ
poneretur añ ecciam. qꝛ ⁊ ipẽ ad ecciam pti
neret. in illa eius parte que in celis est. nec
haberet templũ. sed ipẽ templũ eẽt. Tẽplũ
aũt hꝫ de quo dic̃ aplũs. Nescitis qꝛ corpa
vrã tẽplũ sũt spũs scĩ q̃ in vob̃ ẽ. quẽ hẽtis a
deo. de q̃bꝫ alio dicit loco. Nescitis qꝛ corpa
vrã mẽbra sũt xp̃i. Quõ g̃ deꝰ nõ ẽ q̃ tẽplũ hꝫ.
aut minor xp̃o ẽ cuiꝰ mẽbra tẽplũ hꝫ. Nez ei
aliud tẽplũ eiꝰ ⁊ aliud tẽplũ dei ẽ. cũ id̃ dicat
aplũs. Nescitis qꝛ tẽplum dei estis. qđ ut ꝓ
baret adiecit. ⁊ spiritꝰ dei habitat in vobis
Deꝰ g̃ in tẽplo suo habitat. nõ solum spũs
scũs. ꝫ ec̃ pr̃ ⁊ filius. qui etiã de corpore suo
per qđ factus est caput ecclesie q̃ in hoĩbꝫ ẽ.
ut sit in hominibꝫ ipse primatũ tenens ait.
Soluite tẽplũ hoc ⁊ in triduo suscitabo illd̃

Templū ꝯ dei. hoc ē totius sūme trinitatis
sancta est ecclesia scꝫ vniuersalis in celo ⁊ in
Sed de illa que in lxiiii terra.
celo est affirmare quid possumus. n̄
ꝙ nullus in ea malus est. Nec quisquā dein
ceps de illa cecidit aut casurus ē. ex quo deꝰ
angelis peccātibꝰ nō pepcit. sicut scribit apo
stolus petrus. ꝫ carceribꝰ caliginis inferis.
retrudens tradidit in iudiciū puniendos
Quomō aūt se hꝫ lxv seruari.
illa beatissima ⁊ supna societas que
ibi sint differentie ꝑpositurarꝫ. ut cū oēs tāq̄
gn̄ali noīe nuncupentur āgeli. sicut i episto
la ad hebreos legimꝰ. Cui enī angelorꝫ dix
it deus aliqn̄. Sede ad dextris meis. Hoc
modo quippe significauit oēs vniuersalit̄
angelos dici. sint tn̄ illic archāgeli. ⁊ vtrū
idē archāgeli nominent̄ virtutes atqꝫ ita
dictū sit. Laudate eū oēs angeli eius. lau
date eum oēs virtutes eius. Ac si diceretur
Laudate eū oēs angeli. laudate eum oēs
archangeli. Et quid int̄ se distent. quatuor
illa vocabula quibus vniuersam illā socie
tatē celestē videtur apostolus eē ꝯplexus
dicendo. Siue sedes. siue dn̄acōnes. siue pn̄
cipatus. siue potestates. dicāt qui possunt
si tn̄ pn̄t probare qđ dicūt. ego me ignoraē

ista ɔfiteor. Sz nec illd quid certū habeo vtꝝ
ad eandē societatē ꝑtineāt sol ⁊ luna. ⁊ cū
cta sidera. q̄uis nonnull' lucida eē corpora
nō cū sensu l' intelligētia videātur. lxvi

Temqz de angel' quis explicet cū qualibet
corpib' apparuerint hoīb'. ut non solū cer
nerentur verꝝ etiā tāgerent'. Et rursus nō
solida corpulētia ꝫ spirituali poñtia quasd'
visionis nō oculi corporeis ꝫ spiritualib' vel
mētib' ingerāt ut dicāt aliq̄d nō ad aures
forinsecus. ꝫ intus in aīo hoīs etiā ipi ibidē
cōstituti. sicut scriptū ē in libro prophetaꝝ
⁊ dixit m̄ āgel' q̄ loq̄batur in me. nō eni ait
qui loq̄batur ad me ꝫ in me. l' appareāt in
sompnis ⁊ colloq̄ntur more sompnioꝝ. hē'
quippe in euāgelio. ecce āgel' dñi apparu
it illi in sōpnis dicens. Hijs eī modis velut
indicāt se ɔtrectabilia corpa nō hr̄e. faciūt
qz difficillimā q̄stionē. quō pr̄es eis pedes
laueīnt. quō iacob cū āgelo tā solida ɔtre
ctacōe luctatus sit. Cū ista querūtur ⁊ ea sic
pōt q̄sqz ɔiectat. nō inutilit' exercētur inge
nia. si adhibeatur disceptacō moderata. et
absit error opinātium se scire qd' nesciunt.
Quid enim opus est ut hec atqz huiusmoī
affirmētur vel negētur l' diffiniant' cū discri
mine. quando sine crimine nasciuntur.

Magis ē opus diiudicare atꝫ dinoscē
cū se sathanas transfigurat velut ā
gelum lucis. ne fallendo in aliqua pnicōsa
seducat. Nā qñ corpis sensus fallit. mentē
vero non mouet a uera rectaqꝫ sententia. q̄
quisqꝫ vitā fidelē gerit. nullū est in religioē
periculū. vel cū se bonū fingens ea facit siue
dicit que bonis āgelis ꝯgruūt. etiā si creda
tur bonus. non est error cristiane fidei pniti
osus aut morbidus. Cum vero per hec alie
na ad sua incipit ducē. tūc eū dinoscere nec
ire post eū magna ⁊ necessaria vigilātia est
Sꝫ quotus quisqꝫ hoīm idoneus est omnes
mortiferos dolos eius euadere. n̄ regat atꝫ
tueatur deus. Et ipa huiꝰ rei difficultas ad
hoc ē vtilis ne sit spes sibi quisqꝫ aut hō alt̄
alteri. ꝫ deus suis oībus. Id eī nob̄ potius
prorsus piorum ambigit nemo. lxviii

Hec ergo que in sanctis angelis ⁊ vir
tutibꝫ dei est ecclesia. tūc nob̄ sicuti ē
innotescet. cū ei cōiuncti fuerimꝰ in fine ad
simul hñdam btitudineꝫ sempiternā. Ista
vero que peregnatur ab illa in terris eo no
bis notior est q̄ in illa sumus. ⁊ q̄ hominū
ē qd̄ ⁊ nos sumus. Nec sanguine mediato
ris nullū hñtis peccatū. ab oī est redempta
peccato. eiusqꝫ vox est. Si deus pro nobis.

quis ɔtra nos. Qui filio suo non pepercit.
sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Non enī pro lxix
angelis mortuus est cristus. sed ideo
etiā pro angelis fit quicquid hominum ꝑ
mortem eius redimitur. ⁊ liberatur a malo
quoniam cū eis quodāmodo redit in gra
ciam post inimicitias quas int̄ hoīes ⁊ san
ctos angelos ꝑ ccā fecerūt. ⁊ ex ipsa hominū
redēpcōe ruine. illiꝰ angelice detrimēta re
parātur. Et vtiqꝫ nouerūt scī angeli docti de
deo. cuius veritatis eterna ɔtēplacōne btī
fūt. quāti numeri supplemētū. de gn̄e hūa
no inteḡtas illiꝰ ciuitatis exspectet. Propt̄
hec ait aplūs instaurari oīa in xp̄o q̄ in celis
fūt ⁊ q̄ in terris. In ipō quippe instaurātur
q̄ in celis fūt. cū id qd̄ inde in angel̄ lapsum
ē ex hoībꝫ redditur. Instaurantur aūt que
in terris fūt cū ipī hoīes qui p̄destinati sunt
ad eternā vitā a corrupcōis vetustate reno
uantur. ac sic ꝑ illud singulare sacrificium
in quo mediator est immolatus. qd̄ vnū
multe in lege victime prefigurabant. paci
ficantur celestia cum terrestribus. et terre
stria cū celestibꝫ. quoniā sicut idē apostolꝰ
ait. In ipō ɔplacuit oēm plenitudinē diui
nitatis inhabitare. ⁊ per eum reconciliari

oīa in ipō pacificās ꝑ sanguinē crucis eius
siue que in celis sunt siue que in terris. lxx

Pax ista p̄cellit sicut scriptū est
oēm intellectū. nez sciri a nob̄ nisi cū
ad eam venerim⁹ pōt. Ruō eni pacificant̄
celestia nisi nobiscum. id est ꝯcordando no
biscum. Nam ibi semꝑ pax ē. ut vniuersis
inter se intellcūalibꝫ creaturis. ⁊ cū suo crea
tore. que pax precellit sicut dictū est intelle
ctum oēm. ꝫ vtiqꝫ nostrum. non eoꝝ qui sꝑ
vident faciem p̄ris. Nos aūt quantuscunqꝫ
sit in nobis intellcūs humanus ex ꝑte sci⁹
⁊ videmus nūc ꝑ speculū in enigmate. cū ve
ro equales angel' dei fuerimus. tunc quēad
modū ⁊ ipsi videbimus facie ad faciem tan
tamqꝫ pacē habebimus erga eos. quantā
⁊ ipsi erga nos. quia tātū dilecturi sumus
q̄tū ab eis diligemur. Itaqꝫ pax eoꝝ nota
nobis erit. quia ⁊ nrā tāta ac talis eit. nec
p̄cellet tūc intellectū nostrum. Dei vero pax
que illic est erga eos ⁊ nostrum ⁊ illoꝝ intl'
lectū sine dubitacōe precellit. De ipō q̄ppe
beata est racōnalis creatura quecunqꝫ btā
ē. non ipē de illa vnde ꝑm hoc melius accipi
tur qd̄ scriptū est. Pax dei que precellit oēz
intellectum ut in eo qd̄ dixit. omnē. nec ipe
intellcūs scōꝝ angeloꝝ eē possit exemptus

ß dei soli⁹ nez enī ipsius intellectū pax eius

Concordāt aūt nobiscū lxxi excellit.
Cāgeli. etiā nūc cū remittūtur nrā pccā.
Ideo p⁹ ɔmē oracōez scē eccie in ordine ɔfessi
onis poitur remissio pccōꝝ. Per hāc eī stat
eccia q̄ in terris ē. p hāc non perit qd̄ perie
rat ⁊ inuentū est. Excepto quippe baptisma
tis munere. qd̄ ɔtra pccm̄ originale donatū
ē. ut qd̄ gn̄atione attractū est. regn̄acōne
soluatur. ⁊ tn̄ actia q̄ꝫ pcca quecūqꝫ corde.
ore. ope. ɔmissa inueneit tollit. Hac g̊ excep
ta mag̃ indulgen̄ vn̄ incipit hoīs renouacō
in q̄ soluitur oīs reatus ⁊ ingn̄atus. ⁊ addi
ctus. ita etiā vita certa iā racōne vtētis eta
tis quātalibꝫ p̄pollꝫ fecūditate iusticie sine
remissione peccatoꝝ nō agitur. quoniā filij
dei quamdiu mortaliter viuūt. cum morte
confligunt. Et quāuis de illis sit veraciter
dictum quotquot spū dei aguntur. hij filij
dei sunt. sic tamen spiritu dei excitantur ut
tanq̄ filij dei ꝓficiāt ad deū ut etiā spū scō
agg̃uāte maxime corruptibili corpe tāquā
filij hoīs in q̄busdā hūanis motibꝫ deficiāt
ad semetipōs. ⁊ ideo peccent. Inter est quid̄
quātū satis dicitur. Neqꝫ enī quia pccm̄ est
omē crimen. ideo crimen ē etiā omē pccātū
Itaqꝫ sanctoꝝ omīium vitā quādiu in hac

morte vnitur inueniri posse dicimus sine cri
mine. Peccatū aūt si dixerimus qꝛ nō habe
mus ait scūs apostolus. Nosipōs seducimꝰ
ꝛ veritas in nobis est. lxxii

Sed neqꝫ de ip̄is criminibꝫ quālibꝫ ma
gnis remittendis in sancta ecclesia
dei misericordia despanda ē agentibꝫ peitē
tiam ꝑm modū sui cuiusqꝫ peccati. in actōne
aūt cuiusqꝫ penitētie ubi tale ꝯmissum est.
ut is qui ꝯmisit a xp̄i etiaꝫ corpe separetur.
non tā cōsiderāda est mensura temporis q̄
doloris. Cor eni ꝯtritū ꝛ huīliatum deus nō
spernit. Verꝫ qꝛ plerūqꝫ dolor alterius cordꝰ
occultus ē altei. nec in alioꝝ noticiā ꝑ verba
l' quecunqꝫ alia signa procedit. cū sit coram
illo cui dr. Gemitus meus a te nō est abscō
ditus. recte ꝯstituūtur ab hijs qui presunt
ecclesijs tpa penitentie. ut fiat satis etiaꝫ ec
clesie. in qua remittuntur etiā ipsa peccata
Extra eam quippe nō remittuntur. Ipsa ei
ꝓprie spm̄ scm̄ pignꝰ accepit. sine quo non
remittūtur vlla pecc̄a. ita ut quibꝫ dimittū
tur. vitam ꝯsequantur eternam. lxxiii

Magis eni ꝓpt' futurum iudiciū fit re
missio pcc̄oꝝ. In hac autē vita usqꝫ
adeo valet qd̄ scriptū est. Graue iugū sup
filios adā. a die exitus de ventre mr̄is eoꝝ

vsq; in diem sepultuē in mr̄em oīm. ut etiā
puulos videa⁹ post lauacrū regn̄acōis di-
uersoꝝ maloꝝ afflictōne cruciari. ut intel
ligam⁹ totū qd̄ salutaribꝫ sacramētis agit̄
magis ad spē futuroꝝ bonoꝝ q̄ ad redēpti
onē. l'adempcōem pn̄tiū ptinē. Multa hic
videntur ignosci nullis supplicijs vindica
ri. ꝫ eoꝝ pene reseruātur imposteꝝ. Neq; ei
frustra ille proprie d̄r dies iudicij qn̄ ven
turus est iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. sicut ecō
trario iudicātur hic aliqna. ⁊ tamē si remit
tuntur ꝓfecto in futuro seculo nō nocebunt.
Propterea de quibusdā tpalibꝫ penis q̄ in
hac vita peccātibꝫ irrogant̄ eis quoꝝ pcca
delentur ne reseruentur in finē ait aplūs. Si
enī nosipōs diiudicaremus. a dn̄o nō iudi
caremur. Cū iudicamur autē a dn̄o corripi
mur. ne cū hoc mundo dampnemur.

Redūtur a q̄- lxxiiii.
busd̄ ec̄ hij q̄ nomē xp̄i nō relinquūt
⁊ ei⁹ lauacro in ecclesia baptizantur. nec ab
ea vllo scismate vel heresi precidu ntur. in
quantislibet sceleribus viuant que nec di
luant peitendo. nec elemosinis redimant.
ꝫ in eis vsq; ad h⁹ vite vltimū diē ptinacis-
sime pseuent̄ salui futuri p ignē. lꝫ ꝓ magni-
tudine facinoꝝ flagitioꝝq; diuturno non

tñ igne eterno puniri. ꝫ qui hoc credunt. ⁊
tñ catholici sūt. hūana quadā beniuolētia
m̄ falli videntur. Nam scriptura diuina ali
ud ꝯsulta rñdet. Librū aūt de hac questiōe
ꝯscripsi. cuius titulus ē de fide ⁊ opibus. ubi
ꝑm scp̄turas scās quātum deo adiuuante
potui demōstraui. eā fidē saluos facē. q̄ sa-
tis euident aplūs paulus expressit dicens.
In xp̄o eī ihu. neqꝫ circūcisio quicquā valet
neqꝫ p̄puciū. ꝫ fides que ꝑ dilcōem opatur
Si aūt male et nō bene opatur ꝓcul dubio
ꝑm apostolū iacobū mortua ē in seip̄a. Rui
rursus ait. Si fidē dicat quis se hr̄e. opa aū
nō habeat. nunquid poteit fides saluaē eū.
Porro aūt si hō sceleratus ꝓpter ipsam fidē
solā per ignē saluabitur. ⁊ sic ē accipiendū
qđ ait btūs paulꝰ apostol. ipē aūt saluus
erit. sic tñ quasi ꝑ ignem. Poteit ꝯ saluare
eum sine opibꝫ fides. ⁊ falsū eit qđ dicit ia
cobꝰ apost. falsū eit ⁊ illđ qđ idē paulꝰ apo
stolꝰ ait. Nolite inquit errare. neqꝫ fornica
tores. neqꝫ idolis seruientes. neqꝫ adultei.
neqꝫ molles. neꝫ masculoꝝ ꝯcubitores. neꝫ
fures. neqꝫ auari. neqꝫ maledici. neqꝫ ebri
osi. neqꝫ rapaces. dei regnū possidebūt. Si
eī etiā in istis perseuerātes criminibꝫ. tamē
ꝓpt fidē x̄ salui erīt. quō in regno dei nō erīt.

Sed qꝛ hec apl'ica manifestissima ⁊ ap
tissima testimonia falsa esse nō pñt
illd qd obscure dictū ē de hijs q̄ supedificāt
sup̄ fūdamētū qd ē xp̄s · nō auꝝ argentum
lapides preciosos · ꝫ ligna · fenū stipulam
de hijs enī dictū ē ꝙ p ignē salui erūt · quō
fūdamēti merito nō ꝑibūt · sic ē intelligēdū
ut hijs maīfestis nō inueniatur eē cōtrariū ·
Lignū quippe ⁊ fenū ⁊ stipula nō absurde
accipi pñt reꝝ secularium q̄uis licite ꝯcessaꝝ
tales cupiditates ut amitti sine dolore non
possint aī. Cū aūt iste dolor vrit si xp̄s in cor
de fūdamēti hꝫ locū id ē ut nichil ei antepo
natur · ⁊ malit hō qui tali dolore vritur · rebꝰ
quas ita diligit magis carē q̄ xp̄o · p ignem
fit saluus. Si autē res eiusmōi tp̄ales ac se
culares tempore temptacōis maluerit tenē
q̄ cristum · eum in fundamento nō habuit
quia hec priore loco habuit · cum in edificio
prius nō sit aliquid fundamēto. Ignis ei
de quo eo loco locutus ē apostolus tal' debꝫ
intelligi · ut ambo per eum transeant · id est
⁊ q̄ edificat super hoc fundamentum auꝝ ·
argentum · lapides p̄ciosos · ⁊ qui edificat
ligna · fenum · stipulam. Cum autem hoc
dixisset adiunxit. Vnius cuiusque opus ·
q̄le opus sit ignis probabit. Si cuius opus

pmanseit qd supedificauit · mercedem ac
cipiet. Si cuius opus exustū fueit dampnū
patietur · ipē aūt saluus eit · sic tñ quasi per
ignē. Non ḡ vnius eoꝝ · ꝫ vtriusqꝫ opus
ignis probabit. Equidē ignis temptacō tri
bulacōis. de quo aperte alio loco scriptum
ē. Vasa figuli ꝓbat fornax · ⁊ hoies iustos
tēptacō tribulacōis. Iste ignis i hac interī
vita facit qd dicit aplūs. Si accidat duob
fidelibus scꝫ vni cogitanti q̄ sūt dei · quō pla
ceat deo · hoc ē edificāti sup xp̄m · hoc ē verum
fundamētū · aurum · argētum · lapides preci
osos · alteri aūt cogitāti ea q̄ sūt mūdi · quo
mō placeat uxori · id est edificanti sup idem
fundamentū · ligna · fenū · stipulā. Illiꝰ enī
opus nō exuritur · quia nō ea dilexit · quoꝝ
amissione crucietur · exuritur aūt huiꝰ edifi
cacō · qūo sine dolore non peremit · que cum
amore possessa sunt. Sꝫ qūo alterutra cōdi
cōne proposita eis potius carere mallet · q̄
xp̄o · nec timore amittendi talia · deserit xp̄m
q̄uis doleat dum amittit · saluus ē quidem
sic tamē quasi ꝑ ignem · qꝛ vrit eum dolor re
rum quas dilexerat amissaꝝ · ꝫ non subuer
tit · neqꝫ cōsumit fundamēti stabilitate atꝫ
incorrupcōe munitum. lxxvi

Tale aliquid etiā post hāc vitam fieri

incredibile nō ē. ⁊ vtrū ita sit queri pōt. et
aut inueniri ā latē nō nullos fideles ꝑ quen-
dā ignē purgatoriū. qñto magis minus fue
bō ꝑeuntia dilexerīt. tanto tardius citiusq;
saluari. non tñ tales de quibꝫ dictū ē. qđ re
gnū dei nō possidebūt. nisi ꝯuenient̄ penitē
tibꝫ eađ crimina remittant̄. Cōuenienter
aūt dixi ut steriles nō sint in elemosinis. q̄
bus tātū tribuit scriptura diuina. ut earū
tātūmō se fructū imputaturꝫ p̄nuntiet dñs
dextris. ⁊ earꝫ tantūmō sterilitatē sinistris
qñ hijs dicturus ē. Venite bñdicti patris
mei. Illis aūt. Ite in ignē eternum. lxxvii

Sane cauendum ē ne quisquā existi
met infanda illa crimina. qualia qui
agunt regnum dei non possidebūt. cottidie
ꝑpetrāda. ⁊ elemosinis cottidie redimen
da. In melius quippe est vita mutanda. ⁊
ꝑ elemosinas de peccatis preteritis est pro
piciandus deus. non ad hoc emēdus quodā
modo ut ea sꝑ liceat impune ꝯmittē. Nemini
eī dat deus laxamētū peccandi. quāuis mi
serādo deleat iā facta hoīm pc̄cata. si nō satis-
factō ꝯgrua negligat̄ viii

De cotti lxx
dianis aūt leuibꝫ breuibꝫq; peccatis
sine quibꝫ hec vita nō ducitur. cottidiana
orō fideliū satisfacit. Eorꝫ ē eni dicē. Pr̄nr̄

qui es in celis. qui iã tali pr̃i regn̄ati sũt ex
aq̃ ⁊ spũ scõ. Delet oino hec or̃o minima ⁊
cotidiana peccata delet. ⁊ illa a quibꝫ vita
fideliũ etiã scelerate gesta. ꝫ peitendo in me
lius mutata discedit. si quẽadmodũ veraci
ter dr̃. Dimitte nob̃ debita nr̃ã. qũo nõ desũt
que dimittãtur. ita veracit̃ dicatur. sicut et
nos dimittimꝰ debitoribꝫ nr̃is. id ẽ fiat qd̃
dr̃. qꝛ ⁊ ip̃a elemosina est veniam petenti ho
mini ignoscere.

lxxix

Ac ꝑ hoc ad oia q̃ vtili mia fiũt. vꝫ qd̃
dn̄s ait. Date elemosinam ⁊ ecce oia
munda sunt vobis. non solum autẽ qui dat
esurienti cibũ. sitienti potũ. nudo vestitum. pe
regrino hospiciũ. fugienti latibulũ. egro vl̃
incluso visitacõem. captiuo redempcõnez.
debili sb̃uectõem. ceco deductõem. tristi ꝯso
lacõem. nõ sano medelam. errantiviam. de
libranti ꝯsiliũ. ⁊ qd̃cunqꝫ necessarium est in
digẽti. verũ etiaꝫ qui dat veniam peccanti.
elemosinam dat. ⁊ qui emendat verbere in
quem potestas datur. l̃ cohercet aliqua di
sciplina ⁊ tñ pcc̃m eius quo ab eo lesus aut
offensus ẽ. dimittit ex corde vel orat ut ei di
mittatur. nõ solũ in eo ꝙ dimittit ⁊ orat. ve
rũ etiaꝫ in eo ꝙ corripit. ⁊ aliqua emenda
toria pena plectit elemosinã dat. qꝛ miam p̃

prestat. Multa enī bona prestantur inuitis
qñ eoꝝ ꝯsulitur vtilitati. nō voluntati. qua
ip̄i sibi inueniūtur inimici. Amici vero illoꝝ
potius illi quos putāt inimicos. ⁊ reddūt
errando mala pro bonis. cū reddē xp̄ianꝰ
non debeat. nec mala pro malis. lxx

Multa itaq; sunt gn̄a elemosinaꝝ. q̄
cū facimus adiuuamur. ut dimittan
tur nobis peccata nostra. ꝫ ea nichil ē maiꝰ
qua ex corde dimittimus qđ in nos quisq;
pccāuit. Minus enī magnū ē erga eum eē
beniuolū. siue etiā benificum qui tibi nichil
mali feceit. illđ multo grandius ⁊ magnifi
cētissime bonitatis ē. ut tuū quoq; inimicū
diligas. ⁊ ei qui tibi malū vult ⁊ si pōt facit.
te bonū semp velle faciasq; cū possis illius
memor exempli. qui in cruce pendens ꝓ suis
exorauit ꝑsecutoribꝰ. suosq; āmonuit dicēs
Diligite inimicos vr̄os. bn̄facite hijs q̄ vos
oderūt. ⁊ orate pro hijs q̄ vos ꝑsecuntur.

Sed quoniā ꝑfectoꝝ sūt ista lxxi
filioꝝ dei quo quidē se debꝫ oīs fidelis
extendē. ⁊ hūanū animū ad hūc effcm̄. et
humanū affectū ad hūc animū orando deū
secūq; agendo luctandoq; ꝑducere. tamen
qr hoc tam magnū bonū tāte multitudinis
nō ē. quātū credimꝰ exaudiri cū đr in oīone

dimitte nob̄ debita nr̄a · sicut ⁊ nos dimittim⁹
debitoribꝫ nr̄is · Proculdubio verba spōsio
nis huius implentur si hō qui nondū ita ꝓfi
cit ut iam diligat inimicū · tn̄ qn̄ rogatur ab
hoīe q̄ pcc̄auit in eū ut ei dimittat dimittit
ex corde · qꝛ etiā sibi rogāti vult vtiqꝫ dimitti
cū orat ⁊ dicit · sicut ⁊ nos dimittim⁹ debito
ribꝫ nr̄is · id ē sic dimitte debita nr̄a rogātibꝫ
nob̄ · sicut nos dimittim⁹ rogātibꝫ debitori

Iam vero q̄ eū in quē bꝫ nr̄is · lxxxii
pcc̄auit hoīem rogat si pccō suo moue
tur ut roget · nō est adhuc deputand⁹ inimi
cus ut eum diligē sit difficile · sicut difficile
erat qn̄do inimicicias exercebat · Quisquis
aūt rogāti ⁊ peccati sui penitēti nō ex corde
dimittit · nullomō existimꝫ a dn̄o pcc̄a sua
dimitti · qūo mentiri veritas nō pōt · Quem
ḡ euangelij lateat auditorē siue lectorē q̄s
dixerit · Ego sū veritas · Qui cū docuissꝫ orō
nem hanc · in ea positā sentētiā vehemēter
cōmendauit dicens · Si enī dimiseritis hoī
bus pcc̄a eoꝝ · dimittet vobis pr̄ vr̄ celestis
delicta vr̄a · Si aūt nō dimiseritis hoībꝫ · nec
pr̄ vr̄ celestis vobis dimittet pcc̄a · Ad hec
tā magnū tonitruū q̄ nō expgiscitur nō dor

Smit · ꝫ mortuus ē · ⁊ tn̄ potens est ille
Ane qui ec̄ mortuos suscitaē lxxxiii

sceleratissiē viuūt nec curāt talē vitā mores-
q3 corrigere ⁊ int̄ ipā facinora ⁊ flagicia sua
elemosinas frequētare non cessant. frustra
sibi ideo blandiūtur. quō dn̄s ait. Date ele
mosinā. ⁊ ecce oīa munda sūt vob̄. Hoc enī
q̄ late pateat nō intelligūt. ꝫ ut intelligāt
attendāt. que quib9 dixerit. Nempe in euā
gelio sicut scp̄tū ē. cū loquētur. rogauit illū
quid̄ phariseꝰ ut prāderꝫ apud se. ⁊ ingres-
sus recubuit. Phariseus aūt cepit intra se
reputans dicē. quare nō baptizatus eēt añ
prādiū. Et dn̄s ait ad eū. Nūc vos pharisei
qd̄ deforis ē calicis ⁊ catini mūdatis. qd̄ āt
int9 ē vr̄m plenū ē rapina ⁊ iniq̄tate. Stulti
Nōne q̄ fec̄ id qd̄ deforis ē. etiā id qd̄ int9 ē
fecit. Verūptñ qd̄ sup ē date elemosinam
⁊ ecce oīa mūda sūt vobis. Ita ne hoc intel
lcūri sumus ut phariseis nō hn̄tib9 fidē xp̄i
etiā si nō in eū crediderit. nec renati fueint
ex aq̄ ⁊ spū scō mūda sint oīa tm̄ si elemosi
nas dedeint. sic̄ eas isti dādas putāt cū sint
oēs immundi. quos nō mundat fides xp̄i.
de q̄ scp̄tū ē. Mūdās fide corda illoꝝ. ⁊ apl̄s
dic̄. Inmūdis aūt infidelib9 nichil ē mund̄
ꝫ polluta sūt eoꝝ mens ⁊ ꝯscīa. Quō ḡ pha-
riseis omnia munda essent. si elemosinas
darent. ⁊ fideles nō eēnt. Aut quō fideles

eēnt. si in xp̄m credē. atꝫ in eius grā renasci
noluissent. ⁊ tn̄ verū est qd̄ audierāt. Date
elemosinā. ⁊ ecce oīa munda sūt vob̄. lxxxiiii

QVi eī ordinate dare vult elemosinā
a seipō debꝫ incipē. ⁊ eā sibi primū da
re. Est enī elemosina opus mīe verissime. de
qua dictū est. Miserere aīe tue placens deo
Propt̄ hoc renascim̄ ut deo placeaꝰ cui me
rito displicet qd̄ nascendo ꝯtraximꝰ Hec est
p̄ma eleōsina quā nob̄ dedimꝰ qūo nosipōs
miseros ꝑ miserātis dei mīam requisiuimus
iustū iudiciū eius ꝯfitentes quo miseri effe
cti sumus. de quo dicit aplūs. Iudiciū quid̄
ex vno in ꝯdēpnacōeꝫ. ⁊ magne caritati ei
us grās agētes. de qua idē ipē dicit grē p̄
dicator. Cōmendat aūt suā dilcōem deus
in nob̄. qūo cū adhuc pc̄cores essemus xp̄s
ꝓ nob̄ mortuus ē. ut ⁊ nos veracit̄ de nrā mi
seria iudicātes. ⁊ dei caritatē quā ipē dona
uit diligentes. pie recteqꝫ viuamꝰ. Rd̄ iu
diciū ⁊ caritatē dei cū pharisei preterirent.
decimabant tn̄ ꝓpt̄ elemosinas quas faci
ebant etiā queqꝫ minutissima fructuū suoꝝ
⁊ ideo nō dabāt elemosinā a se ipsis incipi
entes secūqꝫ prius mīam facientes. Propt̄
quē dilcōnis ordinē dictū est. diliges ꝓxim
tuum sicut teip̄m. Cū ergo increpasset eos

qd̄ forinsecus se lauabāt intus aūt rapina
⁊ iniq̄tate pleni erāt. admonens quandā
elemosinā quā sibi hō debz primitus dare ⁊
interiora mūdaē. Verūtn̄ inq̄t qd̄ sup ē da
te elemosinā. ⁊ oīa munda fūt vob̄. Deinde ut
oñderz quid āmonuissz. ⁊ quid ipi facere nō
curarēt. ne illū putarent elemosinas eoꝝ
ignoraē. Sz ve vob̄ inquit phariseis. tāquā
diceret. Ego quidez cōmonui vos ad elemo
sinā dandā. p quā munda vob̄ fūt oīa. sed
ve vob̄ qꝛ decimatis mētā ⁊ rutā ⁊ oē olus.
Has ei noui elemosinas vrās. ne de ill̄ me
uos āmonuisse nc̄ arbitremi ⁊ pretitis iudi
ciū ⁊ caritatē dei q̄ eleōsiā possetis ab oī inq̄
namēto interiori mūdari. ⁊ mūda vob̄ eēnt
corpa q̄ lauatis Hoc ē ei oīa. s. interiora ⁊ exte
riora sic̄ alibi legr̄. mūdate q̄ int⁹ fūt. ⁊ q̄ fo
ris sunt munda erunt. Sed ne istas elemo
sinas que fiunt de fructibus terre respuisse
videretur. Hec inquit oportuit facere. id est
iudiciū et caritatem dei ⁊ illā non preterire
id est elemosinam fructuum terrenorum.

Non ergo se fallūt qui lxxxv
p elemosinas quaslibet largissimas
fructnū suoꝝ l̄ cuiuscūqz pecunie impuītatē
se existimāt emere in facinoꝝ suoꝝ inmani
tate ac flagitōꝝ nequicia pmanendi. Non

solũ enĩ hoc faciũt. ꝫ ita diligũt ut in eis sp optẽt tãtũ si pñt impune versari. Qui autẽ diligit iniq̃tatẽ odit aĩam suã. ⁊ qui odit a nimã suã. nõ est in eam misericors ꝫ crudel' diligẽdo quippe eã scd̃m seculũ. odit eam secũdũ deũ. Si ergo vellet ei dare elemosinã p quã illi munda eẽnt oĩa. odisset eã scd̃m seculũ ⁊ diligeret secũdũ deum. Nemo aũt dat elemosinã quamlibet nisi vnde det ab illo accipiat qui nõ eget. ⁊ ideo dictum est

Que sint Mĩa ei⁹ p̃uenĩet me. lxxxvi

autẽ leuia ⁊ grauia pccã. nõ hũano ꝫ diuino pensanda sũt iudicõ. Videm⁹ enĩ quedã ab ip̃is q̃ꝫ aplis ignoscẽdo fuisse cõcessa quale illd̃ ẽ qd̃ ait aplũs ꝯiugib⁹. Nolite fraudare inuicem n̄ forte ex cõsensu ad tẽpus ut vacetis oracõni. ⁊ iterꝫ ad ipsũ reuertimini ne vos tẽptet sathanas ꝓpter incõtinẽtiã vrãm. Qd̃ putari possꝫ non esse pccm̃ misceri scꝫ ꝯiugi nõ filioꝝ ꝓcreandoꝝ cã qd̃ bonũ ẽ nuptiale. ꝫ carnal' etiã voluptatis. ut fornicacõis siue adulterij. siue cuiusquã alterius inmundicie mortiferũ malũ qd̃ turpe est etiã dicẽ. quo põt temptãte sathana libido ꝓtrahi. incõtinẽtiũ tñ deuitet infirmitas. Posset ḡ ut dixi hoc putari nõ esse pccm̃. n̄ addidissꝫ. hoc aũt dico scd̃ꝫ

indulgētiā · nō ſm̄ impiū. Quis aūt iā negꝫ
pccm̄ eē cū dari veniā pccantib⁹ aplica auc
toritas fateatur. Tale quid dā ē ubi dicit.
Audet quisquā vr̄m aduersus alteꝝ nego
tiū hn̄s iudicare apd̄ iniquos · ⁊ non apud
scōs. Et paulo post. Secularia igr̄ iudicia
si habueritis inquit · eos q̄ ɔtēptibiles sūt
in eccia · hos collocate ad iudicand̄. Ad re
uerentiā vob̄ dico. Sic nō ē quisquā int̄ vos
sapiens · q̄ possit fr̄em suū iudicare. ꝫ fr̄ cū
fr̄e iudicatur · ⁊ hoc apud infideles. Nā ⁊ B
possꝫ putari iudiciū hr̄e aduersus alteꝝ nō
eē pccm̄ · ꝫ tātūmō id ex̄ eccīaꝫ · velle iudicari
nisi secutus adiūgēt. Iā q̄deꝫ oīo delictū ē in
ter vos · qꝛ iudicia hētis vobiscum. Et ne q̄s
quā hoc ita excusaret ⁊ dicēt iustū hr̄e se ne
gotiū · ꝫ iniq̄tatē se pati q̄ꝫ vellet a se iudiciū
sn̄ia remoueri · ɔtinuo talib⁹ cogitacōib⁹ ul̄
excusacōib⁹ occurrit atꝫ ait. Quaē nō magꝫ
iniq̄tatē patimi. Quaē nō poti⁹ fraudami ·
ut ad aliud redeatur qd̄ dn̄s ait · si q̄s volu
erit tunicā tuā tollē · ⁊ in iudicio tecū cōten
dere · dimitte ei ⁊ pallium. Et alio loco. Qui
abstuleit inquit tua ne repetas. Prohibu
it itaqꝫ suos de secularibus rebus cū aliis
hoībus habere iudicium · ex qua doctrina
aplūs dic̄ eē delc̄m · tn̄ cū sinit in eccia talia

iudicia finiri int̄ frēs · fribus iudicātibꝫ ex̄
eccīam vero t̄ribilit̄ vetat. Manifestum est
ec̄ hic q̄d ſm̄ veniā ꝯcedatur infirmis. Pro
pter hec atꝫ huiusmōi pcc̄a · ⁊ alia licꝫ hijs
minora · q̄ fiūt verboꝝ ⁊ cogitacōnū offensi
onibꝫ aplō iacobo cōfitēte atꝫ dicente · in mlt̄
tis offendimꝰ omēs · oportet ut cottidie cre
broqꝫ oremus dn̄m atqꝫ dicamꝰ. Dimitte
nobis debita nr̄a · ne in eo qd̄ sequitur mēti
amur · sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitoribꝫ nr̄is

Sunt aūt qued̄ que lxxxvij
leuissima putarentur nisi in scp̄turis
dmr̄arenuir opinione g̃uiora. Quis enī di
centē fratri suo fatue · reum iehenne putarꝫ
nisi veritas diceret. Cui tn̄ vulneri sb̄iecit cō
tinuo medicinā · p̄ceptū fr̄ne recōciliacōis
adiūgens · mox quippe ait. Si ergo offers
munus tuū ad altare · ⁊ ibi recordatus fueis
q̄ frat̄ tuus hꝫ aliquid aduersum te · reliqꝫ
ibi munus tuū an̄ altare · ⁊ vade prius recō
ciliari fratri tuo ⁊ tūc veniēs offeres munꝰ
tuū. Aut quis estimaret q̄ magnū peccatū
sit dies obseruaē ⁊ menses · ⁊ tp̄a ⁊ annos
sicut obseruāt qui certis diebꝫ siue annis l̄
mensibꝫ volūt vel nolunt aliquid inchoare
eo qd̄ scd̄m vanas doctrinas hoīm fausta l̄
infausta existiment tempa · nisi huiꝰ mali

magnitudinē ex timoē apli pensarem⁹ qui
talib⁹ ait·timeo vos·ne forte sine cā labora

Hvc ac lxxxviij Queim in vob.
cedit qd pcca q̄uis magna ⁊ horrē
da cū in cōsuetudinem veneint·aut parua
aut nulla eē credūtur·vsq; adeo ut nō solū
nō occultanda·verū etiā p̄dicanda ac dif
famanda videantur·quō sicut scriptū ē·lau
datur peccator in desideriis aīe sue·⁊ qui ini
qua gerit bn̄dicet̄·Tal' in d'inis libris ini
quitas clamor vocatur·sic hēs apd ysaiam
ꝓpham de vinea mala. Exspectaui inquit
ut faceret iudiciū·fecit aūt iniquitatē ⁊ nō
iusticiā ꝫ clamorem. Vnde est illud in gene
si. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorre multiplica
tus est·quia non solum iam apud eos nō
puniebantur illa flagicia·verum etiaꝫ pub
blice velut lege frequentabantur.

Sic nostris lxxxix
temporibus ita multa mala. ⁊ si non
talia in aptā ɔsuetudinē iam venerunt·ut
pro illis non solum excōmunicare aliquē
laicum non audeamus·ꝫ nec dericū degra
dare. Vnde cum exponerem ante aliquot
annos epistolam ad galathas in eo ipso
loco vbi ait aplūs·timeo vos ne forte sine
cā laboraueim i vob·exclamare ɔpulsus sū.

Ne pccis hoim q̄ sola inusitata exhorrescim⁹
Vsitata vero pro quibus diluendis filij dei
sanguis effusus est. quāuis tā magna sint
ut oino claudi contra se faciant regnū dei.
sepe videndo oīa tolerare sepe tolerando nō
nulla etiā facē cogim̄. Atz vtinā o dn̄e non
oīa que nō poterim⁹ ꝓhibere faciamus. Sz
vide vtrū me immoderatus dolor incaute ali

Dicā lxxxx quid ꝯpulerit dicere.
hoc nūc qꝛ quidē ⁊ in alijs opusculoꝝ
meoꝝ locis sepe iā dixi. Duabꝫ ex causis pec
camus aut nō dū videndo quid facē debea⁹
aut nō faciendo qđ debē iam fieri videmus
quoꝝ duoꝝ illud ignorantie malū est. hoc
infirmitatis. Contra quā quidē nos pung
nare cōuenit. ꝫ profecto vincimur. nisi diui
nitus adiuuemur. ut nō solū videam⁹ q̄d
faciend̄ sit. ꝫ etiā accedēte sanitate delecta
cō iusticie vincat in nob̄ eaꝝ reꝝ delcātioēs
quas l̄ hr̄e cupiendo l̄ amittē metuendo sci
entes videntesqꝫ peccamus. Jā non solum
pccores qđ era⁹ etiā cū ꝑ ignorātiā peccaba⁹
veꝝ etiā legis preuaricatores sumus. cū id
nō facim⁹ qđ faciend̄. l̄ facim⁹ qđ nō facien
dū eē iā scim⁹. Quapropt̄ nō solū si peccaui
m⁹ ut ignoscat. ꝓpter qđ dicim⁹. Dimitte
nob̄ debita nr̄ā sicut ⁊ nos debitoribꝫ nr̄is.

verũ etiã ne peccem⁹ rogat · propt̃ qđ dici⁹
ne nos inferas in temptacõem · ille rogãd⁹
est cui đr in psalmo · Dñs illuĩatio mea · ⁊ sa
lus mea quem timebo · ut illuĩacõ detrahat
ignorãtiam · ⁊ salus infirmitatem · xvi ·

Nam ⁊ ip̃a pñia qñ digna cã ẽ secũdũ
morẽ ecc̃ie ut agatur plerumq; infir
mitate nõ agitur · qr ⁊ pudor ⁊ timor displi
cendi dũ plus delectat hominũ estimacõ q̃
iusticia qua se quisq; hũiliat penitẽdo · Vñ
nõ solũ cũ agitur pñia · verũ etiã ut agatur ·
dei misericordia necessaria est · Alioqñ non
dicẽt apostolus de quibusdam · ne forte det
illis deus pñiam · Et petrus ut amare flerz
premisit euangelista ⁊ ait · respexit eũ deus

Qui vero in ecc̃ia remitti · xx · ii ·
pc̃ca nõ credens ɔtẽpnit tãtam đini
muneris largitatem · ⁊ in hac obstinacõne
mentis diem claudit extremũ · reus est illo
irremissibili peccato in spñ sanctum in quo
cristus peccata dimittit · De qua questõne
difficili in quod propt̃ hoc solũ cõscripto li
bello enudiatissiẽ q̃tũ potui deo ꝓpicõ dispu

Iam vero de resurre- · xxiii · tauiꝰ
ctione carnis · nõ sicut quiđ reuixerẽt
iterũq; sunt mortui · ꝫ in eternã vitã sicut cri
stus resurrexit · quemadmod̃ possim breuit̃

disputaē. ⁊ oībꝫ qōibꝫ que de hac re mouei assolēt satisfacere nō inueio. Resurrecturā tñ carnē oīum quicunqꝫ nati sūt hominum atꝫ nascentur. ⁊ mortui sunt atqꝫ morientur. nullo mō debꝫ dubitare xp̄ianus. xc. iiij.

Unde primū occurrit de abortiuis fetibus questio. qui iā quidēꝫ nati sūt in vteris matrū. ꝫ nō dū ita ut iā possint renasci. Si ei resurrecturos eos dixerimꝰ de hijs qui iā formati sūt. tolerari pōt utcumqꝫ qđ dr. Informes quoqꝫ abortiuos quis nō prodiuiꝰ perire arbitretur. sicut semina que ꝯcepta nō fuerint. Sꝫ quis negare audeat. et si affirmaē nō audeat id acturā resurrectōꝫ ut quicquid forme defuit impleatur. ⁊ ita ñ de sit ꝑfectio. que accessura erat tp̄e quēadmodū nō erūt vicia q̄ accesserīt tp̄e. ut neꝫ in eo qđ aptū ⁊ ꝯgruū dies allaturi erāt natura fraudetur. neqꝫ in eo qđ aduersū atqꝫ cōtrariū dies attulerant natura turbetur ꝫ integretur qđ nō dū erat integrū sic̄ instaurabitur qđ fuerat viciatum. xc. v.

Ac ꝑ hoc scrupulosissiē int̄ doctissimos queri solꝫ ac disputari pōt. qđ vtrum ab hoīe inueniri possit ignoro. qñ incipiat hō in vtero viuere. vtrū sit quedā vita ⁊ occulta que nō dum motibꝫ viuētis appareat

Nā negare vixisse puerpia q̄ ꝓpterea mem
brati execantur. ⁊ eiciūtur ex vteris pregnā
tiū ne matres quoq; si mortua ibi relinquā
tur occidant. impudētia nimia videt. Ex quo
aūt hō incipit viuē. ex illo vtiq; iā mori pōt
mortuus vero vbicūq; illi mors potuit euei
re quō ad resurrectōez nō ptineat mortuoꝝ

Neq; xcvi Crepperire non possum.
eni ⁊ mōstra q̄ nascūtur ⁊ viuūt quā
libz moriantur aut resurrectura negabūtur
aut ita viciata resurrectura credenda sunt
ac non potius correcta ⁊ emēdata natura.
Absit eni ut illū bimembrē q̄ nup natus ē.
in oriente de quo et frēs fidelissimi qui eū vi
derunt retulerunt ⁊ scē memorie presbit ihe
ronim⁹ scriptū reliquit. Absit inquā ut vnū
hoiem duplicē ac nō poti⁹ duos hoies qd fu
turū fuerat si geīni nascentur resurrecturos
estimem⁹ Ita cetera que singuli quiq; par
tus ul' ampli⁹ l' mi⁹ aliquid habendo. l' qua
dā deformitate nimia. mōstra dn̄r ad hūa
ne nature figuraz resurrectōe reuocabūtur
ita ut singule aīe singula sua corpa obtine
ant. nullis coherentibꝫ etiā quecunq; cohe
rentia nata fuerant. sed seorsum sibi singul'
sua membra gestantibus quibus humani
corporis cōpleatur integritas. xcvii

Non aūt perit deo t̄rena materies. de
q̄ mortaliū creatur caro ꝫ in quēlibꝫ
puluerē cinerē ve soluatur in quoslibꝫ alit⁹
aurasq; diffugiat in quācunq; alioꝝ corp̄m
sb̄am l̄ in ip̄a elem̄ta vertat̄. in quoꝝcūq; aī-
aliū l̄ ec̄ hoīm cibū cedat carnēq; mutet̄. illi
aīe hūane pūcto tp̄is redit que illā p̄mitus
ut hō fieret cresceret. viuēt ⁊ aīauit. xcviii

Ipsa itaq; terrena materies q̄ discedēte aīa
fit cadauer. nō ita resrectōe repabr̄. ut ea
q̄ dilabūtur ⁊ in alias atq; alias aliaꝝ reꝝ
spēs formasq; vertūtur quāuis ad corpus
redeant vn̄ dilapsa sūt. ad easd̄ q̄ corp̄is
p̄tes vbi fuer̄t rediē nc̄ce sit. Alio qn̄ si capil
lus capitis redit qd̄ tā crebra tōsura detra
xit. si vnguibus quod totiens dempsit ex-
sectio immoderata. ⁊ indecens cogitantibꝫ
⁊ ideo resurrectōnem carnis non credētibꝫ
occurrit informitas. ꝫ quēadmod̄ si statua
cuiuslibꝫ solubilis metalli aut igne liques-
ceret. l̄ ꝯterētur in puluerē. aut ꝯfundētur
in massam. ⁊ eam vellet artifex rursus ex il
lius materie quantitate repare. nichil int̄
essꝫ ad integritatē eius que p̄ticula materie
cui membro statue reddētur. dū tn̄ totū ex
quo constituta fuerat restituta resumēt. ita
de⁹ mirabilit̄ atq; ineffabilit̄ artifex de toto

quo caro nrā ɔstiterat eā mirabili ⁊ ineffa
bili celeritate restituet. nec aliq̄d attinebit
ad eius redintegracōem vtrū capilli ad ca
pillos redeant. et vngues ad vngues. an
quicquid eoꝝ ꝑierat mutetur in carnem et
in ꝑtes alias corꝑis reuocetur. curāte artifi
cis ꝓuidētia ne aliquid indecens fiat. XCIX

Nec illud ē ɔseqn̄s ut iō diuersa statu
ra sit reuiuiscentiū singuloꝝ qꝛ fuerit
diuersa viuentiū. aut macri. cū eadē macie
aut pingues cū eadē pinguedīe reuiuiscāt
Sꝫ si hoc ē in ɔsilio creatoris ut in effigie sua
cuiusqꝫ ꝓprietas. ⁊ discernibilis similitudo
seruetur ⁊ in ceteris aūt corꝑis bonis equa
lia cuncta reddantur. ita modificabitur illa
in vno quoqꝫ materies. ut nec aliquid ex
ea pereat. ⁊ qd̄ alicui defuerit ille suppleat.
qui etiā de nichilo potuit qd̄ voluit operari.
Si autē in corporibꝫ resurgētiū racōnabilis
inequalitas erit. sicut ē vocū quibꝫ cantus
impletur. hoc fiet cuiqꝫ de materia corporis
sui. qd̄ ⁊ hominē reddat angeloꝝ cetibus ⁊
nichil incōueniens eoꝝ ingerat sensibꝫ. In
decoꝝ q̄ꝫ aliquid ibi nō erit. ꝫ q̄cquid futuꝝ
ē hoc decebit. qꝛ nec futuꝝ ē si nō decebit C

Resurgēt ḡ scōꝝ corꝑa sine vllo vicio
sine vlla deformitate. sicut sine vlla

corrupcōne·onere·difficultate. In quibus tanta facilitas refurgendi quanta felicitas erit. ppt̄ qd̄ ⁊ spūalia dicta sunt. cū procul dubio corpa sint futura non spūs. Sz sicut nūc corpus aīale dr̄ qd̄ tn̄ corpus nō aīa ē. ita tūc spūale corpus erit. corpus tn̄ nō spiritus erit. Proinde quātū attinet ad corruptionē que nūc aggūat aīaz. ⁊ vicia cū q̄b9 caro aduersus spm̄ ꝯcupiscit. tūc nō erit caro sed corpus qr ⁊ celestia corpa ꝑhibentur propt̄ qd̄ dictū est. caro et sanguis regnū dei nō possidebūt. Et tanq̄ exponēs quid dixerit. neqz corrupcō inquit incorrupcōem possidebit. Qd̄ pri9 dixit caro ⁊ sanguis hoc postea dixit corruptio. ⁊ qd̄ prius regnum dei. hoc posterius incorrupcōz. Quātū autē attinz ad sb̄am etiā tūc erit caro. propt̄ qd̄ etiā corpus xp̄i post resurrectōz caro appellatum est. Sz ideo aplūs ait. Seminatur corpus aīale. surget corpus spūale. qūo tc̄ erit tanta cōcordia carnis ⁊ spūs. viuificante spū sine sustentaculi alicuius indigentia subditā carnē. ut nob̄ nichil repungnet ex nobis. ꝫ sicut foris neminem. ita nec intus nosipōs patiamur inimicos. ¶

Quicunqz vero ab illa ꝑdicōis massa q̄ facta ē ꝑ primū hoiem. nō liberātur

p vnū mediatorē dei ⁊ hoīm · refurgēt quid
⁊ ipi vnusquisq; ſm carnē ſuā · ſ ut cū diabo
lo ⁊ eius angelis puīantur. Vtrū ſane ipſi
cū viciis ⁊ deformitatibꝫ ſuoꝝ corpm refur
gant · quicunq; in eis viciosa ⁊ deformia mē
bra geſtauerīt · inquirēdo laborare quid opꝰ
ē. Neq; enī fatigaē nos dz incerta eoꝝ hitu
do · l pulchritudo · quoꝝ certa ⁊ ſempiterna
erit dampnacō. Nec moueat quō in eis eīt
corpꝰ incorruptibile · ſi dolē poteit · aut quō
corruptibile ſi mori non poteit. Nō ē eī vera
vita n̄ ubi feliciť viuitur · nec vā incorrupcō
niſi vbi ſalꝰ nullo dolore corrumpitur. Vbi
aūt infelix mori nō finitur ⁊ ut ita dicā mors
ipa nō moritur · ⁊ vbi dolor perpetuus nō in
terimit ſ affligit ipa corruptio non finitur.
Hec enī in ſanctis ſcripturis ſecunda mors
dr · nec prima tamen qua ſuum corpus aīa
relinquere cogitur · nec ſecunda qua penale
corpus aīam relinquē nō pmittitur homini
accidiſſet ſi nemo peccaſſet. Cij

Mitiſſima ſane omniū pena erit eorū
qui preter peccatum quod originale
traxerunt nullū inſup addiderūt ⁊ in cete
ris que addiderīt tanto quisq; ibi tolerabi
liorē habebit dāpnacōem quāto hic mino
rem habuit iniquitatem. Ciij

Remanentibꝫ itaqꝫ angelis et hoibus reprobis in eterna pena. tunc sci ple nius scient quid eis ꝯtulit grā. Tūc rebus ipsis euidētibꝫ apparebit qđ in psalmo est scriptū. Miam ⁊ iudiciū cātabo tibi dñe. qꝛ nisi ꝑ indebitā miam nemo liberatur. ⁊ n̄ per debitū iudicium nemo dampnatur. Cm

Tunc nō latebit qđ nūc latet. cum de duobꝫ puulis vnus erit assumendꝰ ꝑ miam aliꝰ relinquēdus ꝑ iudiciū. in quo iste q̄ assumetur agnoscet quid sibi ꝑ iudi ciū deberetur nisi mia sbuenissꝫ. cur ille potiꝰ q̄ iste fuerit assumptus. cū vna causa esset ambobus. cur apud quosdā non facte sint virtutes. q̄ si facte fuissent egissent vtiqꝫ illi hoies penitētiā ⁊ facte sint apđ eos q̄ non fu erant credituri. Aptissime nāqꝫ dñs dicit. Ve tibi corozaim. ⁊ ve tibi bethsayda. qꝛ si in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes que facte sunt in vobis. olim in cilitio ⁊ cinē peni tentiā egissent. Nec vtiqꝫ deus iniuste nolu it saluos fieri. cū possint salui eē si vellent. tc̄ in clarissima sapientie luce. videbitur qđ nc̄ pioꝝ fides hꝫ anteq̄ manifesta ꝯgnicōne videatur. q̄ certa ⁊ immutabil' ⁊ efficacissiā sit voluntas dei. q̄ multa possit ⁊ non velit. Nichil aūt velit qđ nō possit quāqꝫ sit verū

qd in psalmo canitur. Deus autē nr̄ in celo
sursū ⁊ in terra oīa quecūq; voluit fecit. qd
vtiq; nō est verū si aliqua voluit ⁊ nō fecit.
⁊ qd est indignius ideo non fecit. quoniaz
ne fieret qd volebat om̄pc. hom̄is volūtas

Non ergo fit C v. impediuit.
aliquid nisi om̄ipotens velit. vl' sinē
do ut fiat vel faciendo. Nec dubitandū est
deum facere bn̄. etiam sinēdo fieri quecūq;
fiunt male. Non enī hoc n̄ iusto iudicō finit
⁊ ꝓfecto bonū est om̄e qd iustū est. Quāuis
ergo ea que mala sunt. inquantū mala sūt
non sint bona. tamen non solum bona. sed
etiam ut sint et mala. bonum est. Nam nisi
esset et hoc bonum ut essent ⁊ mala. bona
nullomodo esse sinerentur ab om̄ipotente
bono. cui proculdubio q̄ facile est qd vult
facere. tam facile est qd nō vult esse nō sine-
re. Hoc nisi credamus periditatur ip̄m no
stre fidei cōfessionis initium. qua nos in de
um patrem omnipotentē credere ꝯfitemur
Nez enī ob aliud veracit' om̄ipon̄s vocatur
nisi qr quicquid vult pōt. nec voluntate cu
iuspiam nature volūtatis om̄ipotētis impe-

Quā obrē vi- C vi ditur effcūs.
dendum est quēadmod sit de deo di
ctū. qr ⁊ hoc veissime dixit aplūs qui omēs

hoīnes vult saluos fieri. cū enī non oēs sed
multo plures nō fiūt salui. vidꝛ vtiqꝫ nō fieī
qđ deus vult fieri. hūana scꝫ volūtate impe
diente volūtatē dei. Quando eī queritur cā
quare nō oēs salui fiant rn̄deri solet. quia
hoc ip̄i nolunt. qđ quidez dici de puulis nō
pōt. quoꝝ nō dū ē velle seu nolle. Nā qđ in
fantuli motu faciūt si eoꝝ voluntati iudica
retur esse tribuendū. qn̄ baptizantur cū resi
stūt quantū pn̄t etiā nolentes eos saluos
fieri diceremus. Sꝫ aptius dn̄s in euāgelio
ꝯpellās impiā ciuitatē quotiēs inq̄t volui
ꝯgregaē filios tuos sic̄ gallina pullos suos
ꝛ noluisti. tanq̄ dei volūtas supata sit hoīm
volūtate ꝛ infirmissimis nolēdo impediētibꝫ
nō potuerit facē. potētissimꝰ qđ volebat. Et
ubi ē illa oīpotētia que in celo ꝛ in terra oīa
quecunqꝫ voluit fecit. si colligē filios ihꝛlm
voluit ꝛ nō fecit. An nō potiꝰ ꝛ illa quidez
filios suos ab ipō colligi noluit. Sꝫ ea quo
qꝫ nolente filios eius collegit. ipē quos vo
luit. qꝛ in celo ꝛ in terra nō quedā voluit ꝛ
fecit. quedā vero voluit ꝛ non fecit. ꝫ oīa q̄
cunqꝫ voluit fecit. Quis porro tam insipien
ter desipiat. ut dicat deū malas hoīm volun
tates quas voluerit. ꝛ qn̄ voluerit. ꝛ vbi vo
luerit in bonū nō posse cōnertere. Sꝫ cū facit

p miam facit. cū aūt nō facit p iudiciū non
facit. qr cui vult miseretur. ⁊ quem vult ob
Quod cū diceret C vij durat.
aplūs grām ɔmēdabat. ad cuius cō
mēdacōem de illis in rebecce vtero geminis
fuerat iam locutus. quibus nō dum natis
nec aliquid agentibꝫ boni seu mali. ut scd̄m
electōem ⁊ propositū dei manerꝫ nō ex opi
bꝫ. ꝫ ex vocante. dictū ē ei quia maior serui
et miori. Propt̄ qd̄ adhibuit aliud ꝓpheti
cū testiomū vbi scp̄tū ē. Jacob dilexi. esau
aūt odio habui. Sentiēs aūt quēadmod̄
possꝫ hoc qd̄ dictū ē p mouē eos q̄ penetraē
intelligēdo nō pn̄t hāc altitudinē grē. q̄d
g̊ dicem⁹ ait. Nūquid iniq̄tas ē apud deū.
Absit. Iniquū ei vid̄r. ut sine vllis bonorū
malorꝫ ue opm meritis. vnū deus diligat. o-
deritqꝫ alterꝫ. Qua in re si futura opa l̄ bona
hui⁹ l̄ mala illi⁹ q̄ deus vtiqꝫ p̄sciebat vellet
intelligi. nequaq̄ dicēt nō ex opibꝫ. ꝫ dicēt
ex futuris opibꝫ. eoqꝫ mō istā soluēt qōnē
immo nullā quā solui op⁹ eēt facēt qōem.
Hūc vero cū rn̄dissꝫ absit. id ē absit ut iniq̄
tas sit apud deum. mox ut probaret nulla
hoc iniquitate dei fieri dicit. Moysi inquit
dn̄s. Miserebor cui misertus fuero. et mise
ricordiā prestabo cui misertus ero. Quis eni

nisi insipiēs deū iniquū putet · siue iudiciū
penale ingerat digno · siue miam prestet in
digno. Deniq; infert ⁊ dicit. Igitur non vo
lentis nec currentis · ꝫ miseñtis dei est. Am
bo itaq; gemini natura filij ire nascebantur
nullis quidē opib; proprijs · ꝫ originaliter
ex adā viculo dāpnacōis obstricti. Sz qui
dixit miserebor · cui misertus ero iacob dile
xit ꝑ miaz ḡtuitā · esau autē odio habuit ꝑ
iudiciū debitū. Qd cū deberetur ambobus in
altero alt̄ agnouit nō de suis distātib; mei
tis sibi esse gloriand qd in ead cā idē suppli
ciū nō incurrit · ꝫ de diuine gr̄e largitate. qr
nō volentis neq; currentis · ꝫ miseñtis est
dei. Altissimo quippe ac saluberrimo sacra
mento vniuersa faciens · atz ut ita dixerim
vultus sacraꝝ scripturaꝝ bñ intuens id am
monē inuenitur · ut q̄ glātur in dño glorieť.

Cvm aūt miam dei ɔmē- Cviij
dasset in eo qd ait · Igitur nō volētis
neq; currentis · ꝫ miseñtis ē dei. Deinde ut
etiā iudiciū ɔmendarz · qūo in quo non fit
mia · nō iniquitas fit ꝫ iudiciū · nō est quip
pe iniquitas apud deum · ɔtinuo sb̄iecit atz
ait. Dicit enī scriptura pharaoni · qr ad hoc
te excitaui ut oñdam in te fortitudimē meā
⁊ ut ānuntietur nomē meū in vniuersa t̄ra.

Quibꝫ dc̄is ad vtrūq; ꝯcludēs. idē ad mīaꝫ
ꝛ ad iudiciū. ꝯ inquit cui vult miseretur ds
ꝛ quē vult indurat. miseretur scꝫ magna bo
nitate. ꝛ obdurat nulla iniquitate ut nec
liberatus de suis meritis glētur nec dāpna
tus n̄ de suis meritis ꝯqueratur. Sola enī grā
redēptos discernit a ꝑditis. quos in mīa ꝑ
dicōis ꝯcreuāt massam ob origine ducta cā
cōis. Hoc eī ei q̄ eo mō audit ut dicat. q̄d
adhuc ꝯqueritur. nā volūtati eiꝰ quis resistꝫ.
tanq̄ ꝓptēa malus nō videatur eē culpandꝰ
qꝛ deus cui vult miseretur. ꝛ quē vult indurat
absit ut pudeat nos rn̄dē verba apostoli. o
hō quis es q̄ rn̄deas deo. Nūquid figmētū
dicit ei qui se finxit. Quid me sic fecisti. An
nō hꝫ ptātē figulus luti ex eadē massa facē
aliud quidē vas in honorē. aliud vero in cō
tumeliā. Hoc loco enī quidā stulti putant
aplm̄ defecisse in rn̄sione. ꝛ inopia redden
de rōnis repressisse ꝯtradictoris audaciam
Sꝫ hꝫ magnū pōdus qd dictū ē. O hō tu q̄s
es qui rn̄deas deo. ut in talibꝫ qōnibus ad
sue capacitatis ꝯsideracōnem reuocaret ho
minem. verbo quidem breuis. sed re ip̄a ma
gna redditio est racōnis. Si enim hec non
capit. quis est qui respondeat deo. Si au
tem capit magis nō inueīat quid rn̄deat.

Videt enī si capit vniuersū genus hūanum
tā iusto iudicio diuino in apostatica radice
dampnatum. ut etiam si nullus inde libera
retur. nemo posset recte vitupare dei iustici
am. ⁊ qui liberantur sic oportuisse liberari. ut
ex pluribꝰ nō liberatis atꝫ in dāpnacōne iu
stissiā derelictis ostendētur. quid meruissꝫ
vniuersa cōspsio. ⁊ quo etiā iustos debitū
iudicium dei duceret. nisi eius indebita mīa
sbuenirꝫ. ut volentiū de suis meritis gloria
ri oē os destruatur. ⁊ q̄ gloriatur in dño glo
Hec sunt magna opa dñi CIX rieť.
exquisita in omēs volūtates eius. ⁊
tā sapienter exquisita ut cū angelica ⁊ hūa
na creatura peccasset. id ē nō qđ ille. sed qđ
voluit ipa fecissꝫ etiā p eandē creature volū
tateꝫ qua factū ē ꝙ creator noluit impleret
ipē qđ voluit. bñ vtens ⁊ malis tanq̄ fūme
bonus ad eoꝝ dampnacōem quos iuste p̄
destinauit ad penā ⁊ ad eoꝝ salutē quos be
nigne vocauit ad grām. Quantū enī ad ip
sos attinꝫ qđ deus noluit fecerūt. quantū
vero ad oīpoñtiā dei nullo mō id efficē valu
erūt. Hoc quippe ipō qđ cōtra volūtatē dei
fecerūt. de ipis facta ē volūtas eius. Propte
rea namqꝫ magna opa dñi exquisita in oēs
volūtates eius ut miro ⁊ ineffabili modo

nō fiat p̄ter volūtatē eius. qđ etiā ɔtra ei⁹
sit volūtatē. q̄ nō fieret si nō smēt. nec vti
q̄ nolēs sinit ꝫ volēs. nec sineret bon⁹ fieri
male. n̄ oīpotēs ⁊ de malo posset facere bn̄.

Aliqn̄ aūt bō volūtate hō vult C x
aliquid qđ deus nō vult. ipa etiā bō
multo ampli⁹ multoq̄ certi⁹ volūtate. Nā
illius mala esse volūtas nunq̄ potest. tan
quā si bonus filius p̄rem velit viuere. quē
deus bona volūtate vult mori. Et rursus fi
eri pōt. ut hoc velit hō voluntate mala qđ
deus bō. velut si malus fili⁹ velit mori patrē
velit hoc etiā deus. Nēpe ille qđ nō vult đs
iste vero id vult qđ vult ⁊ deus. ⁊ tn̄ bone vo
lūtate dei pietas illi⁹ potius cōsonat q̄uis
aliud volentis q̄ hui⁹. id ē volentis impie
tas. Tātū int̄est quid velle hoī quid deo cō
gruat ⁊ ad quē finē suā q̄sq̄ referat volun
tatē. ut ā ꝓbetur ā improbet̄. C xi

Nam de⁹ quasd̄ volūtates suas vtiq̄
bōs ita implet ꝑ malo⁊ hoīm malas volūta
tes sic ꝑ iudeos maliuolos bō volūtate p̄ris
xp̄s ꝓ nob̄ occisus mortu⁹ ē. Qđ tm̄ bom̄ fcm̄
ē ut aplūs pe. qn̄ id fieri nolebat. satanas
ab ipō q̄ occidi venerat diceretur. Quā bone
apparebāt volūtates pio⁊ fideliū q̄ nole
bāt apostolū paulū iherusalez ꝑgere ne ibi

patētur mala que agab⁹ ꝓpha p̄dixerat. ⁊
tñ deus hec illū pati volebat ꝑ fide xp̄i annū-
tianda. exercens mr̄em xp̄i. Neq; istā bonā
volūtatē suā impleuit ꝑ xp̄anoꝝ volūtates
bonas. ꝫ ꝑ iudeoꝝ malas ⁊ ad eū potius ꝑti
nebant qui nolebant qd̄ volebat q̄ illi per
quos volentes factū est qd̄ volebat. qꝛ id
ip̄m quidē. ꝫ ipē ꝑ eos bō. illi autē mala vo
Sed qñte. · C. xii · lūtate fecerūt.
lib; sint volūtates l' angeloꝝ l' hoīm
l' bonoꝝ l' maloꝝ. l' illd̄ nolentes qd̄ deus
l' aliud volētes q̄ deus. dei oīpoñtis volū
tas semp inuicta est. que mala esse nnuq̄
pōt. Que etiā cū mala irrogat iusta ē ⁊ ꝓfe
cto que iusta est mala non est. Deus igitur
oīpoñs siue ꝑ mīam cuius vult misereatur
siue ꝑ iudiciū quē vult indurat. nec inique
aliquid facit. nec nisi volens aliquid facit.
⁊ oīa quecunq; vult facit. · C. xiii ·
Ac ꝑ hoc cū audim⁹ ⁊ in sacris litteis
legimus q̄ velit oēs hoīes saluos fi
eri. quāuis certum sit nob̄ nō omēs hoīnes
saluos fieri. tñ nō ideo debemus oīpotētissiē
dei voluntati aliquid derogare. ꝫ ita intel
ligere qd̄ scriptum ē. qui oēs hoīes vult sal
uos fieri. tanq̄ dicētur. nullū hoīem fieri sal
uū. nisi quē ipe fieri velit. non qd̄ nullus sit

hoīm n̄ quē saluū fieri velit. ꝫ qd̄ null⁹ fiat
n̄ quē velit. ideo sit rogand⁹ ut velit. qꝛ ne
cesse est fieri si voluerit. C xiiij

De orando quippe deo aiebat aplūs ut
hoc dicēt. Sic eī intelligi⁹ ⁊ qd̄ in euā
gelio scp̄tū ē qui illūiat oēm hoīem. nō quia
nullus ē hoīm qui nō illūietur. ꝫ qꝛ n̄ ab ipō
nullus illūiatur. Aut certe sic dictū ē q̄ oēs
hoīes vult saluos fieri. nō ꝙ nullus hoīnū
eēt. quē saluū fieri nollet. qui virtutes mi
raculoꝝ facere noluit apud illos quos dic̄
acturos fuisse penitētiā si fecisset. ꝫ ut oēs
hoīes oē gen⁹ hūanū intelligam⁹. ꝑ quas
cunqꝫ diffen̄tias distributū. reges. p̄uatos
nobiles. ignobiles. sublimes. humiles. do
ctos. indoctos. integri corpis. debiles. inge
niosos. tardicordes. fatuos. diuites. pau
peres. mediocres. mares. feīnas. infantes.
pueros. adolescentes. iuuenes. seniores. se
nes. in linguis oībꝫ. in moribꝫ oībꝫ. in artibꝫ
oībꝫ. in ꝓfessionibꝫ oībus in volūtatū ⁊ cō
scientiaꝝ varietate innumerabili ꝯstitutos
Et si quid aliud ē diffen̄tiaꝝ in hominibus
Quid enī est eoꝝ vn̄ non deus per vnigeni
tū suum dn̄m nr̄m ꝑ oēs gentes saluos ho
mines fieri velit. ⁊ ideo faciat. qꝛ omp̄c vel
le inanit̄ nō pōt quodcunqꝫ voluerit. C xv

Precepat enī aplūs ut oraretur ꝓ oībꝫ
hoībꝫ ⁊ spālit̄ addidāt ꝓ regibꝫ ⁊ hijs
qui in sb̄limitate fūt · q̄ putari poterāt fastu
⁊ supbia secl̄ari a fidei xp̄iane hūilitate ab
horrescere. Proinde dicens hoc enī bonum
est corā saluatore nr̄o deo id est ut etiā pro
talibꝫ oretur · statim ut despacōnez tolleret
addidit · qui oēs hoīes vult saluos fieri · ⁊
ad agnicōem veritatis venire. Hoc quippe
deus iudicauit bonū · ut or̄oibus hūilium
dignaretur salutē prestaē sb̄limiū · qd̄ vtiqꝫ
iam videmus impletū. Isto locucōis mō et
dijs vsus est in euāgelio vbi ait phariseis
Decimatis mētā ⁊ rutā ⁊ ciminū ⁊ oē olus
Neqꝫ enī pharisei ⁊ quecunqꝫ ⁊ oīm ꝑ om̄es
terras alienigenaꝝ oīa olera decimabant
Sicut ḡ hic oē olus oē genus oleꝝ. ita ⁊ il
lic om̄es hoīes oē hoīm genꝰ intelligē possu
mus. ⁊ quocūqꝫ alio mō intelligi pōt dum
tm̄ credē nō cogamur aliquid oīpon̄tē volu
isse fieri ⁊ factū nō eē · qui sine vllis ambigu
itatibꝫ in celo ⁊ in terra sicut veritas cantat
Oīa quecunqꝫ voluit fecit. Profecto facere
noluit quodcunqꝫ non fecit. C xvi

Qua propter etiā p̄mū hoīem deus in
ea salute in qua cōditus erat si custo
dire voluisset · eumqꝫ oportuno tēpe post

genitos filios sine interposicōne mortis ad
meliora p duceret. vbi iā nō solū pccm̄ non
ꝯmittē. ꝫ nec volūtatē possꝫ hr̄e peccādi. si
ad pmanendū sine pccō sicut factus erat
ppetuā volūtatē habituꝝ eē p̄sciret. Quia
vero eum male vsurū libero arbitrio hoc ē
peccaturꝝ eē p̄sciebat. ad hoc potiꝰ p̄parauit
volūtatem suam. ut bene ipē faceret de male
etiā faciēte. ac sic de mala volūtate hoīnis
nō euacuaretur. ꝫ nichilomiꝰ implētur bō

Sic enī oportebat Cxv oīpotētis. n
hoīem prius fieri ut ꝛ bñ velle possꝫ
ꝛ male. nec g̃tis si bñ. nec impune si male.
Postea vero sic erit ut male velle non pos
sit. nec ideo libero carebit arbitrio. Multo
quippe liberius erit arbitriū. qđ om̄ino ñ
poterit seruire pccō. Neqꝫ enī culpanda est
volūtas aut volūtas nō ē. aut libera dicē
da non est. qua beati sic esse volumꝰ. ut eē
miseri nō solū nolumꝰ ꝫ neq̄q uā p̄rsus vel
le possimus. Sic ḡ aīa nr̄ā etiā nūc nolle in
felicitatē. ita nolle iniq̄tatē sēp habituā ē.

Sed ordo Cxviii
pretermittendus non fuit in quo
deus voluit ostendere quā bonum sit ani
mal racōnale. qđ etiā peccare possit quāuis
sit meliꝰ ꝙ pccare non possit. sic minor fuit

immortalitas. ꝫ tñ fuit in qua possꝫ etiã mo
ri. q̃uis maior futura sit in qua nõ possit mo
ri. illã namqꝫ immortalitatẽ hũanã ꝑdidit
ꝑ liberũ arbitriũ. ⁊ hãc acceptur⁹ ẽ ꝑ grãm
quã fuerat accepturus si nõ peccasset ꝑ me
ritũ quãuis sine grã nec tũc illud meritũ eẽ
potuissꝫ. qꝛ ⁊ si pccm in solo arbitrio erat cõ
stitutũ nõ tñ iusticie retinende sufficiebat
liberꝫ arbitriũ nisi ꝑticipacõne immutabilis
boni diuinũ auxiliũ preberetur. Sicut ei mo
ri est in hoĩs ptãte cũ velit. nemo est enĩ qui
nõ seipsũ ut nichil aliud dicã. l' non nescẽ
do possit occidẽ. ad tenendã vero vitam vo
lũtas non satis est si adiutoria siue alimen
torꝫ siue quorũcunqꝫ tutaminũ de sunt. sic
hõ in paradiso ad se occidend' relinquendo
ad iusticiam ydoneus erat ꝑ volũtatẽ. Vt
aũt ab eo tenẽtur vita iusticie paꝛ erat vel
le. nisi ille q̃ eũ fecerat adiuuaret. Sꝫ post il
lam ruinam maior est mĩa dei. qñ ⁊ ipm ar
bitriũ liberũ ẽ a seruitute cui dñatur cũ mor
te pccm. Nec oĩno per seipsũ ꝫ per solam dei
grãm que in fide xp̃i est posita liberatur. ut
voluntas ip̃a sicut scriptum est a dnõ ꝓpa
retur qua cetera munera dei capiantur per q̃
veniatur ad mun⁹ eternũ. Cxviiii
Inde ⁊ ipsam vitam eternã que certa

merces ē opm bonoꝝ grāꝫ dei appellat apo
stolus. Stipēdiū inquit pcci mors. grā aū
dei vita eterna in xpō ihu dño nr̄o. Stipen
diū ꝓ ope milicie. debitū redditur nō donat
Ideo dixit stipēdiū pcci mors. ut mortē pec
cato nō immeito illatā ꝫ debitam dmr̄aret.
Grā vero n̄ gratis sit. grā nō est. Intelligē
dū ē igr̄ etiā ipa hois bō meita eē dei munā
Quibꝫ cū vita eterna reddit̄. quid nisi grā
pro grā redditur. Cxx
Sic ergo factus est homo rectus ut in
ea rectitudine ꝑmanere posset non sine dei
adiutorio. ⁊ suo ꝑuersus arbitrio vtrūlibꝫ
hoꝝ elegisset. dei volūtas fieret. aut etiā ab
illo aut certe de illo. Proinde qꝛ suā maluit
facere q̄ dei de illo facta est volūtas dei qui
ex eadem massa dampnacōnis que de illiꝰ
stirpe profluxit facit aliud vas in honorem
aliud in contumeliam. in honorem ꝑ miseri
cordiam. in cōtumeliaꝫ per iudicium. ut ne
mo glorietur in homine. ac per hoc nec in se.
Nam neque per Cxxi
ipsum liberaremur vnū mediatorem
dei et hoim hoiem xp̄m ihesū. nisi eēt ⁊ deus
Sed cum factus est homo. adam scilicet rec
tus. mediator ei non opus erat. cum vero
genus hūanū pcca longe se ꝑauerūt a deo

per mediatorē qui solus sine pcco natus ē
⁊ vixit ⁊ occisus est. recōciliari nos oporte
bat deo vsq; ad carnis resurrectōem ⁊ vitā
eternā. ut ⁊ hūana supbia p hūilitatē dei
argueretur. ac sanaretur ⁊ demōstraret hoī
q̄ longe a deo recesserat. cū p incarnatū deū
reuocaretur. ac p hoīez deū exemplū obedie
cōtumaci hoīni preberetur. ⁊ vnigenito susci
piente formā serui que nichil ante merue
rat fons grē panderetur. ut carnis etiā resur
rectō redemptis ꝓmissa in ipō redēptore p̄
mōstraretur. ⁊ p eand naturā quā se decepis
se letabatur diabolus vincētur. nec tñ homo
glāretur ne iterꝫ supbia nasceretur. ⁊ si quid
aliud de tanto mediatoris sacramēto a ꝓfi
cientibꝫ videri ⁊ dici pōt. aut tātū videri etiā
Tempus aūt cxxij si dici nō pōt.
qd int hoīs mortē ⁊ vltimā resurrec
tionē interpositū ē aīas abditis recepta cul
cōtinet. sicut vnaqueq; digna ē. vl requie
l erumpna. pro eo qd sortita ē in carne cum
viuēt. Nez eni negandū ē defunctoꝝ aīas
pietatate suoꝝ viuentiū releuari cū pro ill
sacrificiū mediatoris offertur l elemosine
in eccīa fiunt. Sz eis hec prosunt. qui cū viue
rēt ut hec s̄ postea ꝓdeē possent meruerunt
Est ei viuēdi quidaz modus nec tā bon⁹ ut

nō requirat ista post mortē · nec tā mal⁹ vt
nō prosint ei ista post mortē. Est vero talis
in bono ut hijs nō egeat · ⁊ est rursus talis
in malo · ut ne hijs valeat cū hec vita tñsie
rit adiuuari. Quo circa hic oē meritū cōpa
ratur quo possit post hāc vitā releuari quis
piā l' g̃uari. Neō aūt se sperz qđ h̄ neglexit ·
cū obieit apđ deū ꝓmēri. Nō ġ ista q̄ ꝓ defū
ctis ɔmīdādis ecc̄ia freqn̄tat illi aplice sūt
aduersa sīne q̄ dc̄m ē. Oēs enī nos astabi⁹
añ t̄bunal x̄ ut referat vnusquisqꝫ ſm ea q̄
ꝑ corpus gessit · siue bonū siue malū · qꝛ etiā
hoc meritū s̄ q̄sqꝫ cū in corpe viuēt ɔpauit vt
ei ista possent ꝓdeē. Nō enī oībꝫ ꝓsūt · Et q̄re
oībꝫ nō ꝓsūt · n̄ ꝓpt̄ dr̄az vite quā q̄sqꝫ gessit
ī corpe. ⁊ Cū ġ sacrificia siue altaris siue q̄ꝝ
cūqꝫ eleōsinaꝝ ꝓ baptizatis oībꝫ defūctis of
ferunt̄ ꝓ valde bōis grāꝝ actōs sūt ꝓ nō val
de mal' ꝓpiciacōes sūt ꝓ valde mal' ec̄ si nul
la sūt adiumēta mortuoꝝ q̄lescūqꝫ viuoꝝ
ɔsolacōes sūt. Quibꝫ aū ꝓsūt · ā ad hoc ꝓsūt
ut sit plena remissio · ā certe ut tollerabilior
fiat ip̄a dāpnacō. cxxiij

Post res
rectōꝫ vero facto vniuerso ɔpletoqꝫ
iudicō suos fines hēbūt c̄itates due · vna x̄ ·
altera dyaboli. Vna bonorū altera maloꝝ ·
vtraqꝫ tñ ⁊ angeloꝝ ⁊ hoīm Istis volūtas

illis facultas nulla poterit eē peccandi nec
vlla cōditio moriendi. istis in eterna vita
vere feliciterq; viuentibꝰ illis infeliciter in eter
na morte sine moriendi potestate durātibꝰ
quō vtriq; sine fine. Sꝫ in btitudine isti aliꝰ
alio p̄stabilius. in miseia vero illi alius alio
tolerabilius ꝑmanebūt. Frustra itaq; nō
nulli. immo q̄ plurimi eternā dampnatoꝝ
penā ⁊ cruciatus sine intermissione perpetu
os hūano miserantur affectu. atꝫ ita futuꝝ
eē nō credūt. nō quidem scripturis diuinis
aduersando. sed pro suo motu dura queq;
molliendo ⁊ in leuiorē flectendo sententiam
q̄ putant magis terribilius dicta eē q̄ veiꝰ
Non enī inquiūt obliuiscetur deus misereri
aut ꝯtinebit in ira sua miscdias suas. Hoc
quidem in psalmo legitur scō. ꝫ de hijs sine
ullo scrupulo intelligitur. qui vasa mscdie
nūcupantur. qꝛ ⁊ ip̄i non pro meritis suis. ꝫ
deo miserante a miseia liberātur. Aut si hoc
ad oēs estimāt ꝑtinē nō ideo nccē est ut dā
pnacōem opinentur posse finiri eoꝝ de q̄bꝰ
dictū est. ⁊ ibūt hij in suppliciū eternū. ne
isto mō putetur habitura finem quandoq;
felicitas etiā illoꝝ de quibꝰ ē ecōtrario dcm
Iusti aūt in vitā eternā. ꝫ penas dāpnatoꝝ
certis tpm interuallis existiment si hoc eis

placet aliq̄tenus mitigari. Etiā sic quippe intelligi pōt. manere in illis irā dei hoc est ip̄am dāpnacōez. Hec enī vocatur ira dei. n̄ diuini aīmi ꝑturbacō. ut in ira sua. hoc est manente ira sua nō tn̄ ꝯtineat miseracōes suas nō eterno supplicō finē dando ꝫ leuamen adhibendo l' int̄ponendo cruciatibꝰ qꝛ nec psalmus ait. Ad finiendā irā suā. l' post irā suā. ꝫ in ira sua. Que si sola eēt. qn̄ta ibi mīma cogitari pōt. ꝑire a regno dei. exulare a cītate dei. alienari a vita dei. carē tā mag̃ multitudīe dulcedīs dei quā abscōdit timētibꝰ se. ꝑfecit aūt spantibꝰ in se. tā grandis est pena ut ei nulla possint tormenta que nouimꝰ ꝯpari. si illa sit eterna. ista sit autē quālibꝫ multis seculis longa finiēda. Manebit ergo sine fine mors illa perpetua dāpnatoꝝ. id ē alienacō a vita dei. ⁊ omībus erit ꝯmunis. quālibꝫ hoīes de varietate penaꝝ l' doloꝝ releuacōe l' int̄missione l' ꝓ suis hūanis motibꝰ suspicent̄. sicut manebit commuīter omnium vita eterna sanctoꝝ quālibꝫ bonoꝝ distantia ꝯcordit̄ fulgeat.

Ex ista fidei Cxxiiij
confessione que breuiter symbolo cōtinetur. ⁊ carnaliter cogitata lac paruulorum est. spūalit̄ considerata atqꝫ tractata

cibus est fortiū · nascitur spes fideliū bona ·
cui caritas scā comitatur · de qua scriptum ē
maior oībus hijs ē · Sz de hijs oīb⁹ q̄ fidelr̄
sūt credēda · ea tñ ad spem ptinēt q̄ in orō
ne dñica ɔtinentur · Maledictus est eni oīs
qui spem ponit in hoīe · sicut diuina testant̄
eloquia · ac p hoc ⁊ in se ipō qui spem ponit
hui⁹ maledicti vinculis innectitur · Ideo ñ
nisi a deo debemus petē · quicquid speram⁹
nos vl' bñ opaturos · vel pro bonis opibꝫ a

Proinde apud eu · Cxxv depturos
angelistam matheū septē peticōnes
ɔtinē dñica videtur orō · quaꝝ in tribus et̄
na pascuntur · in reliquis q̄tuor tpalia q̄ tñ
ꝓpt̄ eterna ɔsequēda sūt nccaria · Nam qd̄
dicimus · Sanctificetur nomē tuū · adueni
at regnū tuū · fiat voluntas tua sicut in celo
⁊ in terra · qd̄ nō absurde quidā intellexerūt
in spū ⁊ corpe oīno sine fine retinenda sūt ·
⁊ hic inchoantur · quantūqꝫ ꝓficim⁹ augent̄
in nob̄ · pfecta vero qd̄ in alia vita spandū
est · sp possidebūtur · Qd̄ vero dicim⁹ Panē
nr̄m quotidianū da nob̄ hodie · ⁊ dimitte
nob̄ debita nrā · sicut ⁊ nos dimittim⁹ debi
toribꝫ nr̄is · ⁊ ne nos inferas in tēptacōem ·
sz libera nos a malo · Quis nō videat ad pñ
tis vite indigētiā pertinē · In illa itaqꝫ vita

eterna vbi nos sp̄ sp̄amus futuros. ⁊ nois
dei sanctificacō ⁊ regnū eius ⁊ volūtas eius
in nr̄o spū. ⁊ corpe pfecte atꝫ immortalit̄ per
manebūt. Panis vero quotidianꝰ ideo di
ctus ē. qꝛ h̄ nec̄ariꝰ ē. quātus aīe carniqꝫ tri
buēdꝰ ē. siue spū alt̄ siue carnalit̄. siue utro
qꝫ intelligatur mō. Hic ē etiā quā poscimꝰ
remissio vbi ē ꝯmissio pc̄coꝝ. Hic tēptacō
nes q̄ nos ad peccandum illiciunt vel impel
lunt. Hic deniqꝫ malū vnde cupimus libe
rari. illic autem nichil istorum est.

Evangelista (C xxvj
vero lucas in or̄one dn̄ica peticōnes
non septē. sed qn̄qꝫ ꝯplexus ē. nec ab isto
vtiqꝫ discrepauit. s̄ quō iste septē sint intl̄
ligende ip̄a sua breuitate ꝯmonuit. Nomē
quippe dei sanctificatur ī spū. dei aūt regnū
in carnis resurrectōe vētuꝝ ē. Ergo on̄dēs
lucas terciā peticōeꝫ duaꝝ supioꝝ eē quo
dāmō repeticōneꝫ. magis eā pret̄mittendo
fecit intelligi. Deinde tres alias adiungit
de pane cotidiano. de remissione pc̄corum
de temptacōe vitanda. At vero qd̄ ille in
vltimo posuit. Sed libera nos a malo. iste
non posuit ut intelligamus ad illud supiꝰ
qd̄ de tēptacōe dc̄m ē ptinē. Ideo q̄ppe ait
s̄ libera. nō ait ⁊ liberatā q̄ vnā peticōeꝫ esse

demōstrans. noli hoc ꝫ hoc. ut sciat vnus
quisq; in eo se liberari a malo. qđ nō infert
in tēptacōnem. Cxxvij

Iam vero caritas quam duabꝫ istis id est
fide ⁊ spe maiorem dixit aplūs. quanto in
quocunq; maior est. tanto meliorē in quo
est. Cū enī queritur vtrū quisq; hō sit bonꝰ
nō queritꝰ quid credat. aut quid speret. ꝫ
quid amet. Nā q̄ recte amat. proculdubio
recte credit ⁊ sperat. Qui vero nō amat ina
niter credit etiā si sūt vera que credit. inani
ter sperat. etiā si sūt vera que sperat. ⁊ ad
verā felicitatē doceantur ꝑtinē que sperat n̄
⁊ hoc credat ac speret. qđ sibi petenti dona
ri possit ut amet. Quāuis eī spare sine amo
re non possit. fieri tn̄ pōt ut id nō amet. sine
quo ad id qđ sperat nō pōt ꝑuenire. tāq̄
si speret vitā eternā. quā quis nō habeat
⁊ nō amet iusticiā. sine q̄ nemo ad illā ꝑue
nit ꝯpā est fides xp̄i quā aplūs ꝯmēdat q̄ ꝑ
dilcōem opatur. ⁊ qđ in dilcōe nōdum hꝫ.
petit ut accipiat. queit ut inueniat. pulsat
ut apiatur ei. Fides nāq; impetrat. qđ lex
imperat. Nam sine dei dono. id est sine spū
scō. per quem diffunditur caritas in cordibꝫ
nostris iubere lex poterit nō iuuare. ⁊ p̄ua
ricatorem insuper facere qui de ignorātia se

excusare nō possit. Regnat enim carnalis
Scupiditas. vbi non est dei caritas.
Ed cum in al Cxxviij
tissimis ignorantie tenebris nulla resisten
te racōne secūdum carnem viuitur. hec fūt
prima opera hoīnis. Deinde cū per legem
ɔgnicō fuerit facta pcci. si nōdum adiuuat
diuin⁹ spūs scd̄m legē volens viuē vincit.
⁊ sciens peccat peccatoq; subditus seruit. a
quo eī quis deuictus ē huic ⁊ seruus addi
ctus ē. id agente scientia mandati. ut pcc̄m
opetur in hoīe o ēm ɔcupiaz cumulo p̄uari
cacōis adiecto. atz ita qd̄ scp̄tū ē impleatur
Lex sb̄intrauit ut habūdaret delictū. Hec
fūt secūda opa hoīs. Si aūt respexeit de⁹ ut
ad implenda q̄ mādat. ipē adiuuare creda
tur ⁊ agi hō cepit dei spū. ɔcupiscitur aduer
sus spm̄ fortiori robo ē caritatis. ut q̄uis ad
huc sit q̄ homī repugnet ex hoīe nondum
tota infirmitate sanata. ex fide tn̄ iustus vi
uat. iusteq; viuat. inquātū non cedit male
concupiscentie. delectatione vincente iusti
cie. Hec fūt tercia opa bone spei hoīs. in qui
bus si pia perseuerantia quisq; proficiat.
postremo pax restat. que post hanc vitam
in requie spiritus. deinde in resurrectione
etiam carnis implebitur. Harum quatuor

differentiarum prima ante legem. secunda sub lege. ter
cia sub gratia. quarta in pace plena atque perfecta
Sic est et dei populus ordinatus per interualla
temporum sicut deo placuit. qui in mensura et nume
ro et pondere cuncta disposuit. Nam fuit primitus
ante legem. secundo sub lege que per moysen data
est. Deinde sub gratia que reuelata est per primum
mediatoris aduentum. Que quidem gratia nec
antea defuit quibus eam oportuit impertiri. quan-
uis pro temporis dispensatione velata et occulta.
Neque enim antiquorum quicunque iustorum preter
xpi fidem salutem potuit inuenire. At vero nisi
et illis cognitus fuisset. non potuisset nobis per
eorum ministerium alias aptius alias occultius

In quacumque CXXIX prophetari.
autem quatuor istarum velut etatum singulum
quemque hominem gratia regeneracionis inuenerit. ibi
enim remittuntur preterita vniuersa peccata. et
reatus ille nascendo contractus renascendo
dissoluitur tamque multum vt quod spiritus vbi vult
spirat. ut quidam secundum illam seruitutem non
nouerint esse sub lege. sed cum mandato incipiant
adiutorium habere diuinum. CXXX

Antequam autem possit homo capax esse manda
ti secundum carnem viuat necesse est. Sed si iam
sacramento regeneracionis imbutus est. nichil ei
oberit. si tunc ex hac vita migrauerit. quia ideo

xp̄s mortuus est. ⁊ resurrexit. ut viuorum
⁊ mortuoꝝ dn̄etur. nec tenebit eum regnū
mortis. ꝑ quo mortuꝰ ē liber ille in mortuis.

Omnia igitur precepta di CXXXI
uina referūtur ad caritatē de qua dic̄
apostolus. Finis aūt p̄cepti caritas de cor
de puro ⁊ conscientia bona ⁊ fide non ficta.
Omnis itaq; precepti finis est caritas. id ē
ad caritatem refertur omē preceptū. Quod
vero ita fit uł timore pene uł aliq̄ intēcōne
carnali ut nō referatur ad illā caritatē quā
diffundit spūs scūs ī cordibꝰ nr̄is. nō dū fit
quēadmodꝰ fieri oꝫ. q̄uis fieri videatur. Ca
ritas q̄ppe ista dei ē ⁊ ꝓximi. ⁊ vtiq; in hijs
duobꝰ p̄ceptis tō lex pendꝫ ⁊ prophe. Adde
euāgeliū. adde aplōs. nō ei aliūde vox ista ē
Finis p̄cepti caritas ē. ⁊ deꝰ caritas ē. Que
cūq; ḡ mādat deus ex q̄bꝰ vnū ē. Nō mecha
beis. ⁊ q̄cunq; nō iubētur. ꝫ spūali ꝯsilio mo
nent̄. ex q̄bꝰ vnū ē. bonꝰ ē hoī nō tāgē mulie
rē. tc̄ rcē fiūt cū referūtur ad diligendꝰ deū ⁊
ꝓximū ꝓꝑ t̄ deū. ⁊ ī hoc seculo ⁊ in futuro. nc̄
deū ꝑ fidē. tunc ꝑ speciem. ⁊ ipsum proximū
nūc per fidem. Nō enī scimus mortales cor
da mortaliū. Tunc autē illuīnabit dn̄s ab
scondita tenebraꝝ ⁊ manifestabit cogita
cōnes cordis. ⁊ tūc laus eīt vnicuiq; a dn̄o.

qꝛ id laudabitur ⁊ diligetur a ꝓximo in pro
ximū. qđ ne lateat ab ipō illuīatur deo. Mi
nuetur aūt cupiditas caritate crescente. do
nec veniat hic ad tantā magnitudinē qua
maior esse non possit. Maiorez enī caritatē
nemo hz quā ut animā suā quis ponat pro
amicis suis. Ibi aūt quis explicet quanta
erit caritas. vbi cupiditas. quā vel coher
cendo superet nulla erit. quoniā sūma saītas
erit qñ cōtentio mortis nulla erit. Cxxxii

Sed sit aliqñ huius voluminis finis.
qđ ipē vides vtrum encheridion ap
pellaē debeas vel hr̄e. Ego aūt cū spernēda
tua in xpō studia nō putarē de te boñ credēs
in adiutorio redēptoris nr̄i ꝯfidens ac spe
rans. te qꝫ in mēbris eius plurimū diligēs.
librū ad te sicut valui vtinā tam cōmodum
q̄ ꝓlixum de. Fide. Spe. Caritate conscripsi.
Vale.

Explicit liber Encheridion beati Augustini.
Conscriptus ad Laurentium primicerium
ecclesie vrbice.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

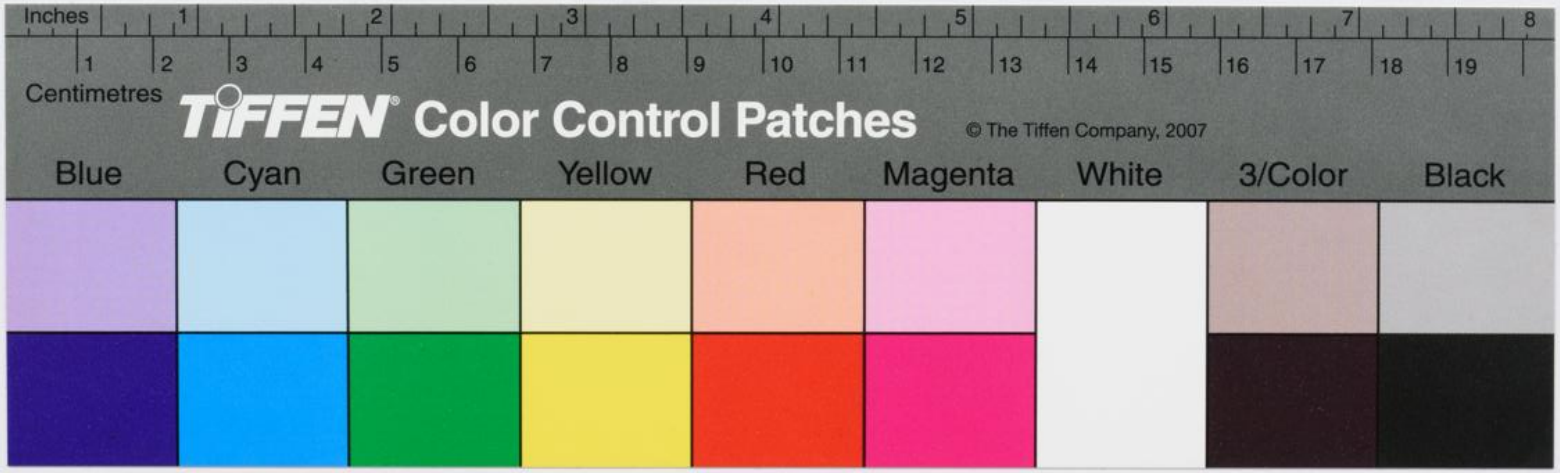
Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19